

FLOR DE CARD

SANT LLORENÇ DES CARDASSAR

NOVEMBRE DE 1991 * Nº 177

L'amo en Pere Antoni ha complit el segle

I a més...

Un ampli dossier amb els projectes de reforma de la plaça Nova, i entrevistes amb el regidor d'Urbanisme i els propietaris dels solars.
(Pàgina 11 i Editorial)

Entrevista amb el rector, don Joan Font, per parlar de la restauració de l'Església i d'altres projectes en perspectiva.
(Pàgina 3)

L'amo en Pere Antoni Sancho ha arribat als cent anys d'existència. Crònica de la festa; personatge del mes; altres articles i gloses.
(Pàgines 4, 6, 21 i 27)

Polèmica dins la política local. Articles de Jerònia Mesquida, Antoni Sansó i Unió Mallorca-Partit Popular.
(Pàgines 10, 23, 24 i 27)

Història. Darrera entrega dels "Homes d'armes de Manacor i Sant Llorenç" i Curiositats transcrits dels llibres d'actes de l'Ajuntament.
(Pàgines 29 i 31)

El novembre és temps de matances. Comentari sobre aquesta tradició a la secció de "Sant Llorenç, ahir".
(Pàgina 32)

I també les seccions fixes de "Demografia", "Si l'heu...", "El temps d'octubre", "Batec", "Espipellades" i altres col·laboracions puntuals per aquesta revista.

Reforma de la plaça

Segons sembla, l'Ajuntament està fermament decidit a engrascar-se en la reforma de la plaça Nova, i això és una bona notícia. Estam tan mancats d'espais per a l'ús i disfrut de la gent, que cada vegada que es parla de crear-ne qualcun ens hi il·lusionam de tot cor, i molt més si es tracta del lloc més important del poble. Toquem fusta perquè no passi com a la zona verda que voreja el torrent i que ens havien de regalar a canvi de la concessió del clavegueram. En aquest sentit, com que "gat escaldat aigua freda tem", volem suposar que el batle -que és qui se'n cuida de les negociacions- deu tenir raons poderoses per pensar que els propietaris estan completament decidits a cedir una part dels terrenys, perquè si no fos així potser hauria passat l'arada davant el bou quan va comanar a quatre arquitectes que presentassin bocets sobre com ordenarien la plaça.

I com que és el lloc més important del poble és necessària una total transparència sobre quin dels projectes s'ha de triar. No es podria admetre que la decisió fos presa entre quatre persones dins un despatx, sinó que caldria cercar fórmules per pulsar l'opinió de la gent, que al cap i a la fi és qui l'ha de disfrutar. Per això estam d'acord amb el regidor d'Urbanisme quan afirma, en aquesta mateixa revista, que és el Ple el qui hi té la darrera paraula.

Segui quin sigui el projecte que triïn, nosaltres som de l'opinió que l'entrada als aparcaments hauria d'estar ubicada a la costa d'en Corem -cosa perfectament factible als altres dissenys-, perquè si el dia de demà decidissin peatonitzar el carrer Major no trobarien cap impediment que els ho dificultés, apart d'esser estèticament millor el no veure una entrada tan grossa ben davant l'església.

I si transparent hauria d'esser la triada del projecte, també el seu finançament. Si és ver que canviarien el 10% d'aprofitament mig d'una urbanització a la zona costanera i l'explotació dels aparcaments per les obres de reforma de la plaça ens sembla una bona idea, ja que és ben hora que la urbanització de la nostra costa repercuteixi directament sobre el cas urbà llorençí. Però això no autoritza a afirmar -com sembla que fan alguns- que ens regalaran les obres perquè no haurem de desembutxacar cap dobber. Està bé que tothom hi guanyi, però cal estudiar bé els costos de les zones implicades, perquè si hi ha una diferència a favor és just que aquesta correspongui a l'Ajuntament. I tampoc no deixaria d'esser sospitosos que agafassin el projecte més econòmic perquè els urbanitzadors hi treguessin més profit, que si l'actual batle ja es va equivocar quan, fa anys, va sortir l'oportunitat d'ampliar la plaça, no seria perdonable que sopegàs una altra vegada amb la mateixa pedra.

Per tant, enhorabona per la iniciativa, però transparència total a l'hora de concedir el projecte i en parlar del seu finançament.

Flor de Card

Revista d'informació general de Sant Llorenç des Cardassar.

Adreça: carrer de Sant Llorenç, 36 * Telèfon: 569119

Publicitat: Maria Galmés * Teñèfon: 569509

Novembre de 1991 * Número 177

Edita: Centre Cultural Card

Imprimeix: *Apóstol y Civilizador* (Petra)

Dipòsit legal: 765-1973

Director: Josep Cortès i Servera

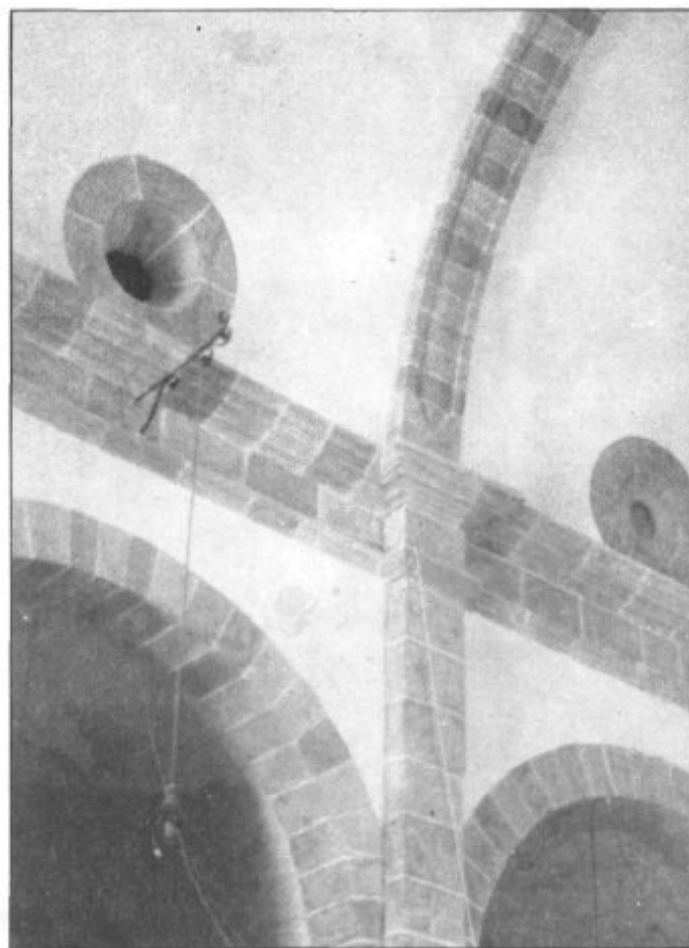
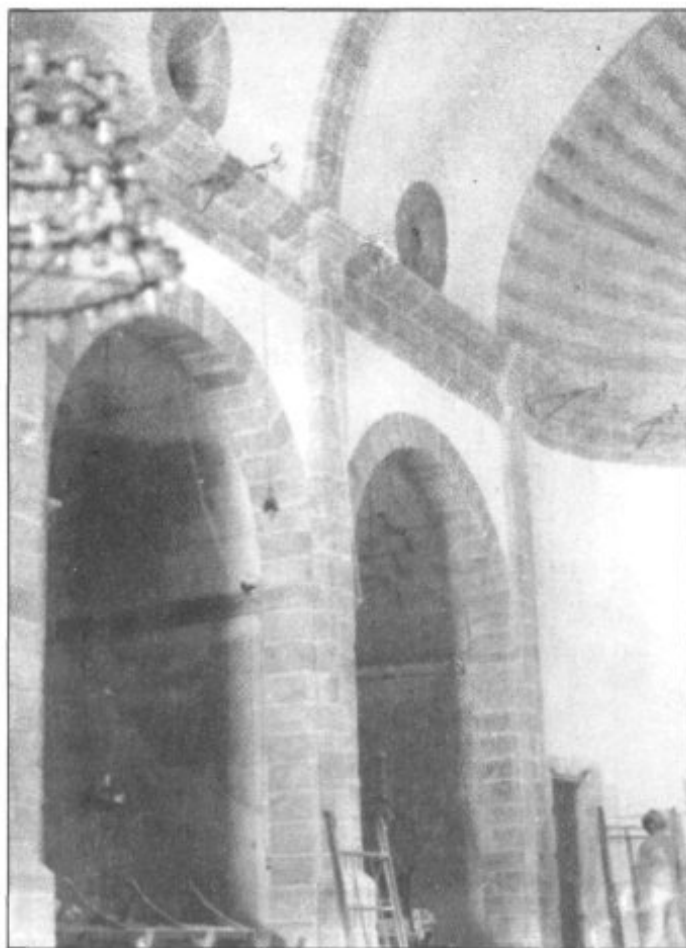
Consell de Redacció: Joana Domenge
Felip Forteza
Maria Galmés
Guillem Pont
Guillem Quina
Antònia Servera
Guillem Soler

Col·laboren

		Portada
Josep Cortès	L'amo en Pere Antoni Centenari	4
	Espipellades	7
	Reforma de la plaça	11
	Tal dia com avui	24
	Curiositats municipals	29
	Restauració de l'Església	3
Guillem Quina	L'amo en Pere Antoni <i>Pisca</i>	6
	Ses matances	32
Guillem Pont	Gastro..."mania"	7
	Batec	8
Antònia Garcia	Autodeterminació, per què no?	9
Sol, i de dol	Gràcies, Toni	10
Ignasi Umbert	A Eduard Perales	23
Jerònia Mesquida	En directe	24
	Planificació o parxes?	25
Catalina Gelabert	Una escriptora	10
Pere J. Santandreu	Reforma de la plaça	11
Joana Domenge	Reforma de la plaça	11
Antoni Sansó	Autodeterminació	21
Un grup d'afectats	Al Sr. batle	21
Joan Martí	Ales rompudes	24
Xesc Umbert	El temps d'octubre	26
PP-UM	El minibatle i els superregidors	27
Catalina Pascual	Gloses per al centenari	27
Pepe Dagnino	La màquina de pesar besades	28
Maria Galmés	Si lleu...	30
	Demografia	30
	Comptabilitat	
Ramon Rosselló	Història	31
Bel Nicolau	Distribució	

Nota

Els articles apareguts en aquesta revista expressen únicament l'opinió dels seus propis autors.

Com tots sabeu, en aquests moments a l'Església de Sant Llorenç li estan fent una restauració de bastant envergadura. Per sobre el que fan comptes fer pensàrem que lo millor era fer una xerrada amb el rector, don Joan Font, capdavanter d'aquesta obra.

¿Com va sortir sa idea de restaurar l'Església, ja que en principi pareixia que només s'havien de canviar ses teulades?

Sí, és ver. Va passar que durant es condol a un funeral va caure un tros de mescla damunt es cap d'una dona i li va fer un trenc. Clar, aquí teníem es problema de si en davallarien més i noltros n'érem es responsables. Vaig reunir es Consell Parroquial i sa Junta d'Obres i vàrem decidir arreglar-ho.

Qui dirigeix ses obres?

En vaig parlar amb s'arquitecte d'es Bisbat i discutírem un parell de detalls: haviem de procurar que ses coses més arquitectòniques, que eren de marès vist, destacassin: columnes, cornises, ulls de bou, etc. Partint d'aquesta base, entre jo i es Consell d'Obres procuram fer una cosa que estigui més o manco bé.

Ses voltes són de marès?

Sí, però crec que si quedassin de ma-

rès vist no quedaria tan bé com de blanc de calç.

Ses capelles queden com ara?

Tenc ganes d'arreglar-les, posant marès en es baixos.

I ses façanes les deixaríeu per una altra fase?

Som partidari d'arreglar primer tot lo de s'interior. De totes maneres em digueren que se'n podia demanar una subvenció an es Consell Insular i a sa Comunitat Autònoma.

Sa imatge de santa Maria de Bellver seguirà dins sa rectoria o li destinareu algun lloc dins l'Església?

Només n'hem parlat alguna vegada amb qualche capellà, però no en es Consell Parroquial. Sa meva idea seria guardar-la dins sa capella d'aigües baptismals.

¿Sabeu quin temps fa que aquesta imatge se guarda dins sa rectoria? He sentit dir que és de lo més antic que tenim...

Segons m'han contat, abans estava defora, damunt es portal de l'església, en es pla que hi ha dalt de tot, i el bisbe Campins la va fer llevar.

Sa part econòmica com marxa?

De moment va bé, ja que no valdrà tant com mos pensàvem. S'han fet tòm-

boles i collectes, a més de donatius personals, no molt grossos, però molts. Per Nadal farem rifes i guixes. Vull destacar que es picapedrers fan molta feina, a més de donar ses gràcies a tots es que col·laboren d'una manera o s'altra.

Hi col·labora alguna institució?

No.

Ja sabeu quan s'acabarà sa restauració?

No, però crec que no serà massa llarg. Amb aquestes coses no se pot córrer si vols que quedin bé.

Ses pintures trobades a ses voltes eren de valor?

No eren gran cosa.

Això de tenir en es vostre curriculum sa sort de ser es capdavanter de sa restauració de dues esglésies, ¿és casualitat o que vos agraden aquestes coses?

Així com investigar no m'agrada, tot lo que sigui arquitectura me sol estirar un poc.

Acabant aquí la conversa amb el rector, tan sols volem afegir que consideram molt encertada la restauració, a més de que era necessari en vista de que és una de les poques coses que tenim i estava molt degradada.

Guillem Quina

L'amo en Pere Antoni "Pisca"

Fent la treta d'honor, el dia de la festa

El dia 14 de novembre l'amo en Pere Antoni Sancho "Pisca" va complir els cent anys d'existència, passant així a ocupar un lloc privilegiat entre els llorencins, lloc que durant aquest segle només han ocupat madò Coll, a començaments dels anys quaranta, la madona de Son Violí, madò Corema i l'amo en Pe-

re de Son Berga, que encara és viu i celebrarà la seva festa abans de l'estiu. Com és natural i per tornar-li la cortesia, també va voler estar present el dia que comentam.

El dia de l'aniversari només hi va haver una festa familiar, ja que discrepàncies entre el batle i l'Associació de Jubi-

lats impediren que en Gabriel Cañellas fés acte de presència.

La festa popular va tenir lloc el diumenge vinent, amb l'assistència de la família, autoritats, alguns membres de l'Associació de Jubilats -entre els quals no es trobava el seu president- i gent del poble que va voler fer costat a l'amo

La banda de música l'acompanyà a missa i al futbol

en Pere Antoni en un dia tan assenyalat.

El matí la banda de música l'acompanyà a missa i després se li oferí un refresc a la plaça de l'Ajuntament, a més d'algunes plaques commemoratives per part de l'Ajuntament, l'Associació de Ju-

bilats, la Caixa i Sa Nostra.

En haver dinat, també acompanyat de la banda, va anar a veure el Cardassar, el vice-president del qual, el seu nét Francesc, també li entregà una plaça abans d'efectuar la treta d'honor.

La festa, en general, va estar ben organitzada i el dia va acompanyar, no obstant això foren molts els que trobaren que l'Associació de Jubilats no havia tengut tant de protagonisme com calia, si bé és ver que a l'amo en Pere

Amb la família: fills, néts i re-néts

Antoni li agrada més la companyia de les cabres i les ovelles per Son Vives que no la del joc de cartes i la tertúlia del local social.

En aquest sentit es comentava que potser hagués estat millor visitar la seu de la Tercera Edat en haver sortit de missa i deixar el refresc i el ball de bot per quan hagués acabat el futbol, però ja se sap que mai no plou a gust de tothom. La festa va anar bé i no hi emporta cercar-li les pessigolles.

El batle, que no el deixà en tot el dia, li entregà la seva vara perquè, digué, en un dia com aquell l'amo en Pere Antoni representava el municipi. Com es pot observar a les fotografies no la va amollar ni un moment. Potser encara es recordava de quan son pare, n'Antoni Sanxo, la tenia en propietat quan va esser el batle de Sant Llorenç, l'any 1924 per primera vegada i l'any següent per segona.

Un parell de dies després de la festa ens va donar un susto perquè el metge li diagnosticà un inici de pulmonia, però sortosament no fou res greu i a l'hora de redactar aquesta petita crònica ja n'estava recuperat pràcticament del tot.

Des d'aquestes pàgines volem donar l'enhorabona a l'amo en Pere Antoni i desitjar-li que pugui complir molts d'anys més amb tanta salut com ara.

Josep Cortès

Anant a missa sense haver de mester ajuda

L'amo en Pere Antoni "Pisca". 100 anys

M'han contat que fa un any o dos, l'amo en Pere Antoni arribà fins a la ferreria amb la intenció de que li acerassin una aixada. Bé, el que sol passar, el ferrer estava molt enfeinat perquè havia d'acabar una feina urgent i no el va poder atendre.

Ell va insinuar que si li deixava emprar la fornàl potser intentaria arreglar-ho ell mateix. El ferrer, amb un somriure de complacència, li assenyalà l'indret. Al cap d'una estona, cop rera cop, va anar laborant fins acerar la seva i una altra aixada.

Aquest fet succeït, contat amb quatre paraules, sintetitza la fortalesa, la voluntat i la professió de l'amo en Pere Antoni.

Els psicòlegs que han estudiat el procés de l'envelliment assenyalen la relació directa que existeix entre una vellesa feliç i el fet de sentir-se útil. De la necessitat que té tota persona de sentir-se estimada i necessària.

Sens dubte l'amo en Pere Antoni se sent estimat i necessari, d'altra manera qui guardaria les ovelles? Qui es preocuparia de tenir les aixades a punt? de vigilar els sembrats o la incidència del temps?...

Quan era al·lot, la fesomia de l'amo en Pere Antoni m'era ben familiar. Adesiara acompanyava mon pare a fer *na Sacarina*, que era egua negra i de seny.

Encara record l'olor de pota cremada, quan l'amo en Pere Antoni li col·locava la ferradura calenta, i l'escarrufament que em produïa veure com, amb decisió, aficava aquells claus tan llargs sense que *na Sacarina* fes altra cosa que parpallejar i espolsar-se les mosques, amb les riendes nuades a una baula a l'altra part del carrer, just enfront del portal de la ferreria d'en Puça.

L'amo en Pere Antoni entrava i sortia amb uns calçons blaus amb pitral, i un davantal fermat amb el nus davant. Veu fosca, magre i alt. No parava.

La ferreria, als meus ulls, era un espai especial: tot negrós, la fornàl amb el foc, els ferros que en sortien vermells com si d'un atractiu fosfit anassin pintats, les tenalles i els cops de martell, rítmics, ping, ping, ping, plot, ping, plot... amb so viu, penetrant quan el martell besava l'encruia, i més apagat

quan feria el vermell. De mica en mica el vermell anava canviant de forma. Una ullada i un altra cop. Altra vegada a la fornàl, dues paraules, un comentari i més cops... fins que la peça era llesta i anava a l'aigua: fum i xiuxiueig. Unes quantes paraules més i a una altra feina s'ha dit. Bastava veure'l caminar per adonar-se que era un home actiu, feiner.

El dijous fou festa grossa i el diumenge també (Per què en aquest poble sempre s'han de fer les coses a parells?). Cent anys, un centenari, i quin centenari!

Amb salut i força, ben estirat, amb pretensions i orgull. Molts d'anys l'amo en Pere Antoni, li deia la gent, i ell, amantent, donava les gràcies i s'estenia amb algun comentari.

Primer la ferreria i ara Son Vives, família i feina i la resta a un segon pla. Amor i sentir-se útil. Tenir ganes de viure i lluitar, juntament amb una vida sana són les claus de la longevitat, segons diuen els entesos.

L'amo en Pere Antoni, que té la singularitat d'haver viscut un Sant Llorenç llogaret de Manacor, és un home normal, senzill, de poble, un tòpic en el context de la gent de la nostra gent.

Una vida llarga, amb dolors i plaers, amb els defectes i virtuts inherents a tota persona humana, senzilla, sense excessives estridències. El llorenç centenari.

Textes: Guillem Pont
Dibuix: Josep Cortès

I PER NADAL NEULES

Ara les comprem empaquetades i les deim *barquillos*, però abans es feien a casa i eren... boníssimes i fàcils de fer. Bastava posar la neula damunt una llau-na col·locada damunt caliu i cendra, i, en esser cuites, anar-les enrevoltillant.

Nadal és temps d'abundància i la Gran Cuina té el seu moment culminant.

Us propòs començar el dinar amb una **Sopa d'ametles**

Ingredients per a quatre persones:

-250 gr d'ametles crues, escaldades, pelades i ben capolades

-Una pitrera de pollastre sense os

-1 litre de bon brou, esbromat i desgrasat

-1 ou bullit

-Picada: Un poquet de safrà i un bessó d'ametla torrat per persona, i un polzet de canyella.

Preparació:

Les ametles i la pitrera de pollastre es bullen amb mig litre d'aigua durant 45 minuts. Es passa tot per la batedora, es cola -la grossor del forats del colador depèn de lo fina que volgum la sopa-, es mescla amb el litre de brou i es torna a bullir durant cinc minuts.

Al moment de servir-lo, s'hi afegeix l'ou bullit, tallat a trossets petits, i la picada.

Salsa de Nadal d'Eivissa

Es un menjar que no hi manca a cap casa d'Eivissa per les festes de Nadal, i tots els que me l'han explicat el preparen de la mateixa manera.

Ingredients:

-1 litre de brou preparat amb una gallina vella i una pota de bou, ben desgrasat.

-450 gr d'ametles torrades

-300 gr d'avellanets torrades (aquests dos ingredients, capolats ben fi)

-200 gr d'anous

-350 gr de sucre, canyella i pebre bo blanc

Preparació:

Es fa bullir tot junt fins que torni una salsa espessa ben fina.

Es menja amb neules, coques de Nadal o tota sola, sempre calenta. Us puc assegurar que és boníssima i... que engreixa que és un gust!

Espipellades

Per demostrar que s'homo i sa terra estan íntimament relacionats basta pegar una ullada a Flor de Card i an es carrers d'es poble, que sé cert que ses aficions literàries d'es nostros polítics estaven enterrades davall s'asfalt. Ha bastat gratar una mica perquè se destapàs es pot de ses essències i afloris una afició que -enc que mos dugui a sa ruïna!- no puc més que alabar.

I si a na Susan Roig li donaren es projecte de Cala i Millor i a n'Agustí Buades ses Normes Subsidiàries i sa Unitat Sanitària, ¿no trobau que a sa plaça Nova la podrien concedir a un arquitecte llorencí, en vista que n'hi ha dos que s'hi han interessat?

No crec que es pern del món se rompi si qualche vegada s'escolten ses propostes d'un d'es nostros.

Mirau si mos hi haurà anat bé amb aquest impost d'aigües que ha acordat implantar es Partit Popular. Com que diuen que ha de servir, entre d'altres coses, p'es sanejament d'es pobles que encara no en tenen, a noltros no mos posaran cap altre impost extraordinari.

Perquè no crec de cap manera que mos vulguin fer pagar dues vegades per lo mateix, ¿no vos ho sembla?

S'altre dia de pagès na Bel de Sa Costa va pegar un cop d'estat a s'Associació de Pares i se va fer seva sa presidència. Ja la veis, i pareixia tan bona nina!

Facem vots perquè entre pares, mestres, alumnes i autoritats aconseguixin lo millor per sa nostra escola.

I a veure si es del CDS, s'UIM, es GISC i sa CB s'animen a dir qualche cosa, que a l'instant els apuntaran amb so dit si no se decideixen a dir lo que pensen públicament.

Molts d'anys per a Nadal i que l'any que ve -el 1992!- no mos sigui tan feixuc com pareix que serà.

Centenari

Dijous, dia 14 de novembre, l'amo en Pere Antoni *Pisca* va fer cent anys. Una història que ompliria ben bé un parell de llibres ben interessants. De segur que li han passat per damunt molts de riuixats, moltes de ventades, però encara ara conserva l'enteniment ben clar i l'esperit ben sà.

Tot el poble, a través de l'Ajuntament, el va homenatjar. El diumenge de la mateixa setmana, el consistori municipal el va acompanyar a l'església i després, a la plaça de la Sala, li feren presents i li oferiren boleros.

Molts d'anys.

Xic-xic

Ara que ja és temps de plogudes (era ben hora), i amb tots els carrers alçats, la terra i la pols i l'aigua fan una mescladissa. I amb tant de travessar de cotxes i camions, aquesta mescladissa torna fanguet i no s'hi pot caminar a no ser amb botes de muntanya.

Però que tot sigui per al bé del poble!

Pub nou

"Sant Llorenç està de moda", sobri un lloc nou de reunió per als joves.

No sabem quin nom durà. La ubicació serà damunt s'olímpic i si no anam errats, l'obriran dia dotze de desembre.

Esperem que ens convidin a la inauguració.

Reobertura d'es Garatge

Dia vuit de novembre (per a més *inri* de xafarderes anacròniques), després d'una sèrie de modificacions, en Biel *Tendre* va tornar alçar la barrera del seu local.

La gent s'hi va arreplegar i gairebé no hi cabien.

Salut!

Asfalt i carrers

Hagi estat de qui hagi estat, és total-

ment d'agrair la iniciativa d'asfaltar els primers carrers que es varen obrir per canalitzar les aigües, ja que a l'estiu no us podeu imaginar la polseguera que alçaven els cotxes quan passaven, i a l'hivern, amb el ploure i el xic-xic del fang, tota la casa anava ja us podeu imaginar com. Us ben assegurat que les madones dels carrers estan ben contentes.

Nou sergent

En Pedro, es cabo, ja no és cabo.

Ha fet un examen per sarquento.

I el deu haver aprovat, perquè a partir d'ara, si el cercau, haureu de demanar per en Pedro, es sergent.

Saps que hi puja, d'amunt, aquest allot. El poble n'està alabat. L'Ajuntament també. Diuen si fins i tot li compraran una moto nova.

Més futbol

Fa un parell de setmanes es va consumir un nou fitxatge del Cardassar. El batejaren de llinatge com a Seminario (però no estudiava de capellà).

I és un germà del porter.

Todo queda en casa! (No ho diuen, eh?).

No sabem si ho han fet per blanquejar doblers negres, però ja ha fet un gol!

Informació hospitalenca

Divendres, dia quinze, tengué lloc a Manacor una reunió de tots els batles de la comarca, per tractar el tema de l'hospital.

Es va crear una comissió de seguiment, integrada per un parell d'aquells batles que hi assistiren, entre els quals s'hi troba D. Miquel Vaquer, batle de la

Es "traje" nou

L'Excel·lentíssim Ajuntament de Sant Llorenç des Cardassar, féu entrega al president i a altres personatges del món futbolístic d'uns xandalls. A partir d'ara serà l'uniforme nou i reglamentari del club.

A l'uniforme s'hi pot veure l'emblema de Costa Llorencina, creat per l'anterior Ajuntament. Tanta sort que no som com els ciutadans, que uns fan la pastanaga i els altres se la mengen.

vila.

Sembla que el problema gros són els duros, ja que l'hospital té un pressupost de 4.000 milions i per a l'any '92 només hi ha 200 milions pressupostats. N'hi falten molts, ferm.

Que no ens facin riure. Veiam si serà hora de tornar partir cap a Ciutat.

Creim, així mateix, que pagam ben a voler com per poder tenir un **hospital** a prop. A prop. **HOSPITAL. A PROP.** (Au, ja tenim lema per a la manifestació!).

Encara que els batles diguessin que, de moment, es descartaven noves manifestacions.

Aniversari

Ens volem donar els *molts-d'anys* a nosaltres mateixos per tenir un any de vida. Som pocs però ben avenguts. Ens convidam a la festa que farem no sabem a on ni quan.

Ah, tothom que vulgui aportar idees, col·laborar amb nosaltres, participar en allò que organitzam, beníssim!

Reformes a l'església

Després d'arreglar les teulades, cosa necessària perquè ja hi havia goteres, a iniciativa del rector don Joan Font i amb el suport del Consell Parroquial, es va decidir fer una reforma a la nau central de l'església. Ja han començat a picar parets, a emblanquinar *ses voltes* de l'església, etc. Pareix que es du un gran ritme de treball i que prest podrem veure una església totalment reformada, per la qual cosa el poble de Sant Llorenç està agraït. Prova d'això són les col·laboracions de la gent de la paròquia.

Grup Sol, i de dol

Autodeterminació, per què no?

Sembla que la paraula autodeterminació ha sigut com una flastomia per a les orelles de molts dels nostres polítics, per a uns perquè desconeixien i desconeixen encara el sentit real de la paraula, per a d'altres perquè el renou de potadetes de la llunyana Madrid els ha recomanat no fer-ne massa cas, a fi de que la cosa no passàs més endavant. La qüestió és que, per la raó que fos, els uns i els altres s'han oposat, amb els més variats raonaments, a la proposta promoguda pels nacionalistes d'esquerra d'aquestes illes; però no han gosat fer-ho frontalment, i han cercat els emperons i les contrapropostes més maquiavèliques, perquè el coret els deia una cosa i el capet una altra; la qüestió era no donar suport a la proposta.

La pregunta és: per què tanta por, sobretot per part dels partits de caire centralista, a que el poble es pronunciï en una cosa tan important per al futur de les nostres illes? Les democràcies han d'esser totals, fins a les darreres conseqüències; el poble té la darrera paraula i els polítics han d'actuar d'acord amb aquesta voluntat i no haurien de tenir por de saber quina és la voluntat dels pobles que representen, quin és el nivell d'autogovern que volen; fins i tot, sobre si es desitja ésser independent de la resta de l'estat.

Si el poble creu que la política actual de l'estat central és partidista, que es nega a reconèixer la realitat de les nostres illes, inclús després de suplicar i exigir el dret a que li reconeixin aquesta realitat, ¿per què el poble no ha de poder dir que es vol separar de l'estat-mare, si considera que aquest no ha sabut ésser el que pertocava, si ha començat a fer parts i quarts amb l'excusa de la

solidaritat nacional?

Imaginu-vos que s'arribàs a fer una consulta sobre l'autodeterminació i que el resultat fos d'un 90% o un 95% a favor de la independència. Quin paper per aquests polítics que no gosaren escoltar la voluntat dels que representaven! Això seria trobar-los amb els calçons baixos, vergonyos.

Per això crec que cal donar suport a aquesta proposta. És l'única manera de saber quina és vertaderament la voluntat política del poble d'aquestes illes.

Polítics amb base a Madrid, encara hi sou a temps. Canviau les vostres consignes. No tengueu por a que el poble decideixi el seu futur. Per això, **Autodeterminació, per què no?**

Ignasi Umbert

Gloses de novembre

Demà és santa Catalina
i bunyols hem de menjar;
poreu començar a adergar,
mestressa, mel i farina.

Ball rodó, Catalineta,
ball rodó, Catalinó;
s'ha menjat sa carn de s'olla
i ets ous d'es ponedor.

Pel novembre,
sembla acabada,
bunyolada menjada
i fins a una altra anyada.

Per Sant Martí
mata es porc
i ençata es vi.

Jo som estat tafoner,
es major de vint-i-dos,
i no anava tan gojós
com ara que som porquer.

Per sant Andreu
mata es porc teu;
si no està prou gras
mata'l per sant Tomàs,
i si no fos prou,
per s'Any Nou.

Per sant Andreu
llarga nit i dia breu.

Gràcies, Toni

Gràcies, Toni, ja que quan la gent em veu al carrer em comenta que, després d'haver llegit la teva carta a Flor de Card, signada pel PSM, han tornat a rellegir el meu article damunt els 100 primers dies de gestió municipal. Em conten que aquest pic li han dedicat més atenció, han analitzat lo escrit, i coneixen més a fons el que s'ha fet. Per tant, gràcies.

Com veus, inclús una carta com aquesta, demostrativa de la teva tendència a la destrucció i de la teva tònica de substituir les opinions per les insinuacions i el arguments per les desqualificacions, no ha tengut el resultat esperat. Hauries d'haver tengut en compte que no basta voler desprestigi una persona, s'ha de poder. A lo millor a la pròxima et sortirà més bé. No perdis el coratge.

Aquest article signat pel PSM ha obert interrogants: Es que ja no se'n recorden de lo que feren ells? Quina herència ens deixaren a Sanitat? Quines subvencions aconseguiren per al poble? Per què t'ataca en Toni Cuc? Li sap greu que informis i donis participació des de l'Ajuntament? Serà perquè ell no ho feia? Per què no repassa els 100 dies d'ara fa 4 anys? -estàn publicats al nº 132 de Flor de Card (Octubre-87, pag. 23)- En el poble tots sabem com va esser la vostra gestió -éreu dos regidors, si no ho record malament-, i a hores d'ara es mal de fer intentar enganar ningú amb discursos. Tots sabem que dedicares més temps a acosar el batle i a preparar una moció de censura que a treballar. I som molts els que pensam que si t'haguessis dedicat a treballar en lloc de conspirar contra el batle, s'hagués obtingut un resultat més favorable, tant per al poble com per a tu.

Pareix que et molesta que treballi, que aconseguisqui muntar serveis sub-

vencionats, que s'obtinguin materials per a la Unitat Sanitària, que es puguin tramitar els papers de l'atur a Sant Llorenç, que participem en la campanya contra els moscards -i això que no és contra els cucs-... Tu dius que a altres pobles també ho tenen, però escolta, el nostre poble **no ho tenia!** (tambè hi ha pobles que tenen Serveis d'Urgències i nosaltres **no en tenim**, ni tan sols es va demanar, encara que el plaç de sollicitud va estar obert del juny del 87 al gener del 88). I quins són els pobles que ho tenen? Els que tenen un Ajuntament que ho treballa. El secret, Toni, és el treball, perquè conspirant i destruint no se sol arribar massa lluny. I si no mira't.

Em sap greu que et sàpiga greu, però mentres jo estigui dins l'Ajuntament seguiré informant, treballant i intentant que el nostre Ajuntament vagi obtenint el màxim de serveis amb el mínim cost possible per a la butxaca del poble. I això acompanyat d'una actitud il·lusionada i oberta, ja que el meu estil no és la difamació.

Si això et fa mal Toni, passa per casa nostra que te receptoré qualche cosa.

Gràcies.

Jerònia Mesquida

Joieria Femenias

**l·listes de noces
objectes de regal**

Rector Pasqual, 8
Tel. 569072
Sant Llorenç

Una escriptora

Ja hi tornam a ser. Una altra de les nostres escriptores es va morir fa dos diumenges. Monserrat Roig i Fransitorra, ben jove encara i amb molta de feina per fer, encara que en deixa, també, molta de feta.

Monserrat Roig havia nascut a Barcelona el 1946 i era filla de l'escriptor Tomàs Roig i Llop. Es va llicenciar en Filosofia i Lletres, i fou lectora de català a la Universitat de Bristol.

De nina volia esser actriu com sa germana Glòria que feia d'actriu de teatre i de ràdio.

El 1971 guanyà el Victor Català amb "*Molta roba i poc sabó*" i el 1976 el Sant Jordi amb "*El temps de les cireres*".

Lluitadora per la llibertat i pels drets de la dona, periodista infatigable va obtenir el premi de la crítica Serra d'Or pel seu reportatge històric "*Els catalans als camps nazis*".

Va col·laborar a "Destino", "Tele-Express", "Triunfo" i "Avui" entre d'altres publicacions així com a la televisió on va fer diverses entrevistes amb el títol genèric de "Personatges".

La seva obra a més dels títols ja esmentats consta de les novel·les "*Ramona, adéu*" (1972) "*L'hora violeta*" (1980) "*L'òpera quotidiana*" (1982) "*La veu mel·lódica*" (1987) els assaigs en castellà sobre la dona "*¿Tiempo de mujer?*" (1980) i "*Mujeres hacia un nuevo humanismo*" (1982) i un recull de nou narracions d'escriptors de diferents nacionalitats titulat "*Camets de mujer*" (1981).

Com a biògrafa publica el 1976 "*Rafael Vidiella, l'aventura de la revolució*".

També és autora de "*Retrats paral·lels*", aplec de llargues entrevistes que havia publicat a Serra d'Or, i dels llibres documents i de viatges "*L'agulla daurada*" (1985) sobre la ciutat de Leningrad (avui torna a ser Sant Petersburg) i "*Barcelona a vol d'ocell*" (1987), aquesta en col·laboració amb Xavier Misraels.

Monserrat Roig ha deixat un buit que malavetjarem d'omplir tot llegint o rellegint la seva obra.

Catalina Gelabert

Essent la plaça Nova el punt més important del poble i en vista de que hi ha rumors -sortits des del propi Consistori- de que hi ha la possibilitat d'exemplar-la i reformar-la totalment, Flor de Card ha cregut oportú elaborar un reportatge per tal que els llorencins coneguessin de bona tinta el què s'hi vol fer.

A tal fi tenguérem unes petites xerrades amb en Mateu Puigròs, regidor d'Urbanisme i Antoni Llull i Miquel Domenge, propietaris dels solars afectats per la reforma. També ens posàrem en contacte amb tres dels arquitectes que s'han presentat al concurs d'idees, en Pere J. Galmés, na Susaina Roig i en Jaumè Salas, tota vegada que el batle, en Miquel Vaquer, no ens va voler proporcionar els treballs. L'arquitecte municipal, Agustí Buades, també va presentar una idea, però segons alguns regidors consultats només era un dibuix a mà alçada, fet a lo aviat i, degut a l'hermetisme amb què el batle duu el tema, a hores d'ara no acabam d'estar segurs si l'ha retirat o no.

Cal aclarir que si dedicam més espai al projecte de Jaume Sales és únicament perquè és més extens que els altres. Considerarem positiu el mostrar com podria quedar el poble si l'Ajuntament el triàs.

Vet-aquí, idò, el reportatge, elaborat per Josep Cortès, Joana Domenge i Pere Josep Santandreu.

Mateu Puigròs

Es rumoreja la renovació de la plaça. Pareix que tot ja està fet, com si aquest tema estàs tancat per l'Ajuntament.

No, no és un tema tancat. Senzillament, per començar, es va demanar a quatre arquitectes a veure si volien fer uns bocets o estudis de com veien la reforma de la plaça i ho varen presentar. Ara l'Ajuntament ho estudiarà.

També s'està parlant d'uns aparcaments davall la plaça...

Sí, però això només són idees o suggeriments. Ja he dit abans que s'han fet uns bocets, són coses de les quals se'n parla per veure si al poble li sembla bé. Jo pens que no estaria malament fer-hi vint o vint-i-cinc aparcaments, i també pareix que la gent que està prop de la plaça ho veu bé, ja que per allà hi ha poques cotxeries i així seria una manera

de no tenir el cotxe al carrer. Però fa falta el projecte global.

L'Ajuntament ja s'ha estudiat el projecte presentats?

No, encara no s'han estudiat els projectes, però la nostra idea era que quan els presentassin, els propis arquitectes explicassin a la Comissió de Govern els avantatges del seu projecte, i això s'ha fet amb dos dels arquitectes i s'espera fer-ho també amb els altres dos, encara que ja els hagin presentat.

L'Ajuntament va aportar idees als arquitectes? O dit d'una altra manera, els va suggerir alguna cosa?

No. L'Ajuntament no va dir res, només els va donar els m2 disponibles per la reforma. Pens que l'Ajuntament no podia donar res més, ja que això ja no deixava que l'arquitecte reproduís sobre el paper així com pensava que s'havia de reformar la plaça.

Com estan les negociacions amb els propietaris dels terrenys de la plaça?

Bé, això és un tema molt important. Fins ara només hi ha hagut converses, però pareixi ésser que tant els propietaris com l'Ajuntament estan disposats al diàleg i a arribar a un acord.

En el cas que aquests projectes vagin endavant, ¿qui té la darrera paraula, la Comissió de Govern o el Ple?

El Ple, però jo pens que no estaria malament, abans del ple, exposar els projectes al públic per si hi ha qualche persona interessada en veure'ls i sobre l'opinió dels ciutadans.

L'embelliment de la zona costanera, la reforma de la plaça. ¿Penses que això és un començament perquè altres projectes es puguin dur endavant? Per exemple la reforma de la plaça del Pou Vell.

Sí. Jo pens que hem donat una gran passa en l'embelliment de la zona costanera; tot d'una els propietaris de tendes i comerços no hi estaven massa d'acord, però ara estan contents d'aquesta reforma, i passa igual en totes les coses. Per part meua hi ha disponibilitat de reformar moltes coses, però pensem que valen molts de dobbers i l'Ajuntament, en aquests moments, no es pot permetre segons quins tipus de luxes. Perquè quan parlem d'una reforma no parlem de mils de pessetes sinó de molts de mi-

lions. Però sí que pens que s'haurien de dur a terme altres reformes que també són necessàries als nuclis urbans de Sant Llorenç. En aquests moments també s'estan embellint S'Illot i altres zones.

Don Toni Llull

Després d'haver parlat una estoneta amb don Toni, les conclusions que en podem treure són les següents:

Don Toni, com a persona que estima el poble de Sant Llorenç, farà el possible perquè tenguí una plaça amb les millors condicions. Ell és la primera persona interessada en què quedi una plaça gran i hermosa.

Per altra banda, s'han mantingut intercanvis d'opinió amb l'Ajuntament i pareix que les dues parts estan disposades al diàleg i a un enteniment o acord per tenir un Sant Llorenç millor.

No s'han rebut pressions de ningú. Simplement hi ha hagut converses i bona disposició. Ara s'està a l'espera de que els jutjats hi diguin la seva.

Miquel Domenge

En Miquel Gostí tampoc no va considerar oportú contestar el qüestionari que li remetérem. Vàrem mantenir amb ell una conversa molt breu, de la qual en treguérem aquestes conclusions:

¿Quines relacions heu mantingut amb l'Ajuntament de Sant Llorenç en relació al terreny de la plaça del qual sou propietari?

Hem tengut un parell de negociacions però encara no hi ha res en clar.

Voleu vendre els solars de la plaça?

Jo ja vaig dir als de l'Ajuntament que no ho volia vendre; en tot cas, canviarlos-ho.

Teniu res més que dir per a la revista Flor de Card?

No, encara no hi ha res definit.

Com veis, per tant, la cosa encara està molt verda per part dels propietaris. A hores d'ara només es pot parlar de bones intencions, i fins que els tribunals de justícia hi hagin dit la seva no tendrem una resposta en ferm. Facem vots perquè, prest o tard, arribin a un acord

El projecte de S. Roig i J. Juncosa

Es pretén crear una zona d'estància protegida per arbres i bardisses que permeti el descans de vells i al·lots, com a segon focus d'atracció que complementa i realça l'actual zona verda que se situa a l'atri de l'església.

L'atri de l'església, que es conserva com a origen i gestació de la resta de la plaça, ha configurat l'estructura radial del desenvolupament de la pavimentació que es proposa.

Un dels factors determinants ha estat el sistema de circulació de vehicles a la plaça. Constret fins al mínim imprescin-

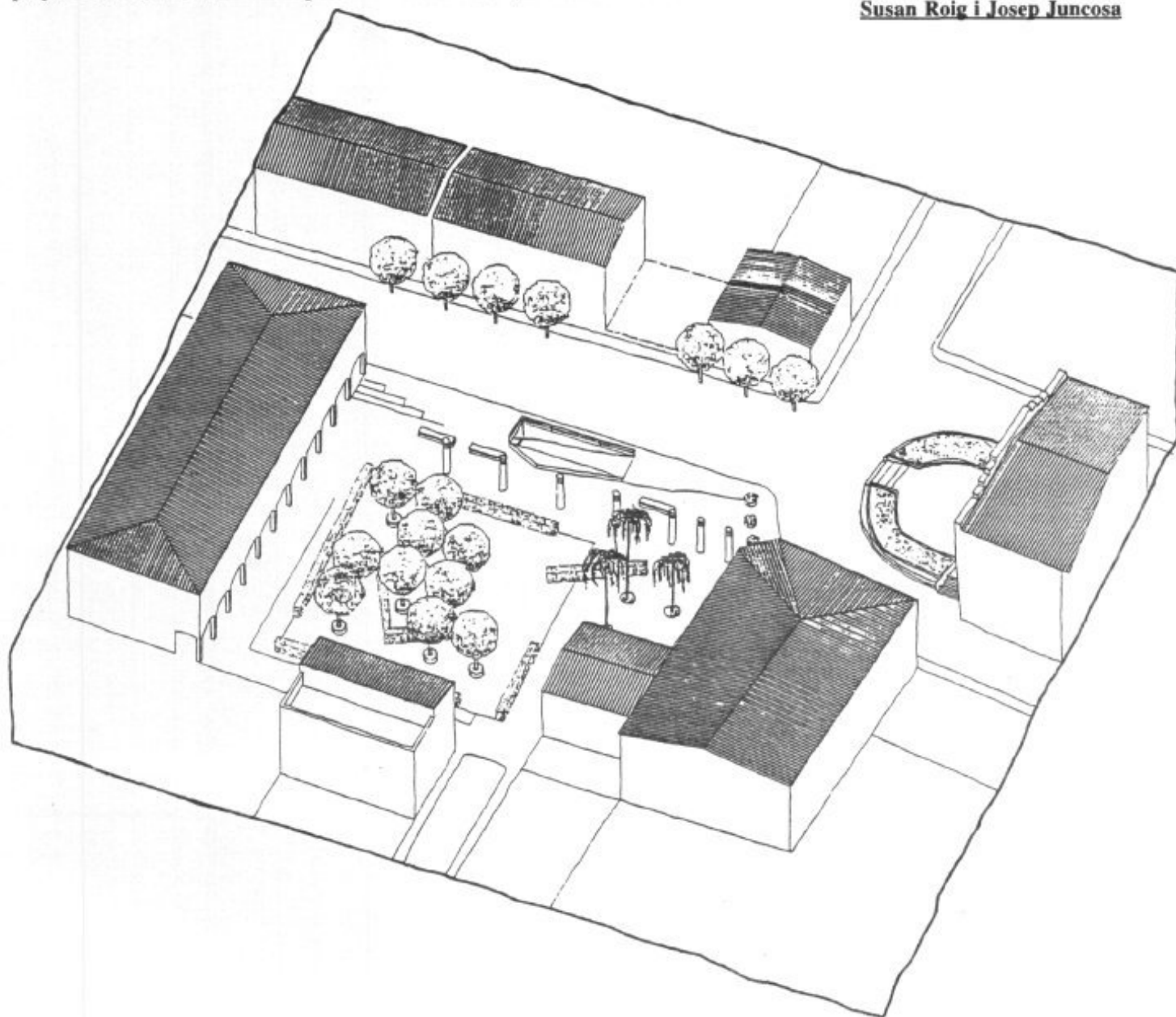
dible, però que permet no solament la circulació rodada, sinó l'accés al futur aparcament que se situa davall la plaça. Aquest aparcament genera el sistema de garangoles elevades que hi permet la ubicació d'arbres.

S'organitza, a més, un passeig realçat per estructures de pedra acabades en lluminàries, que conserva la perspectiva de l'església des del carrer Major, el que ha estat un altre dels factors generadors del disseny.

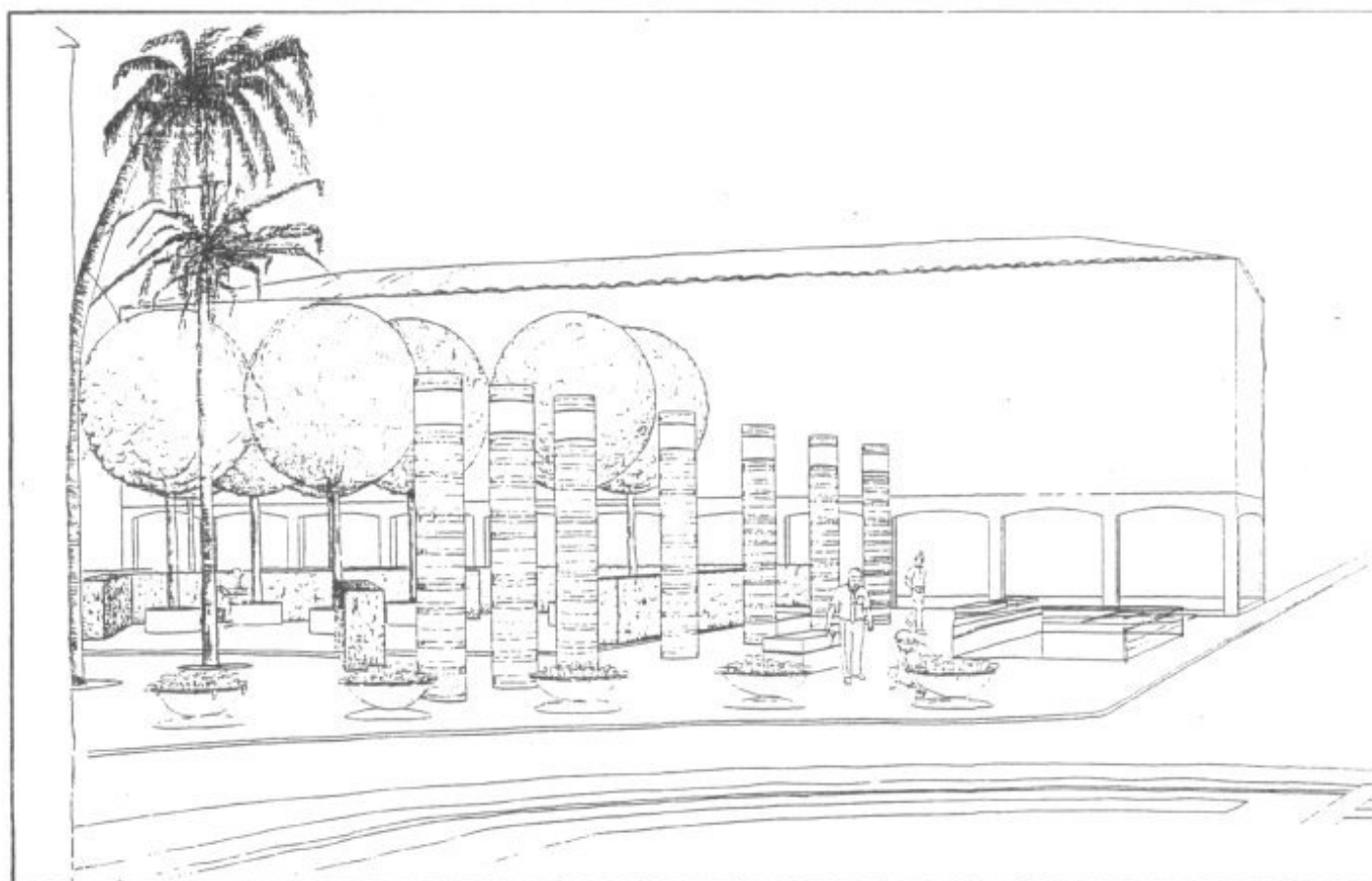
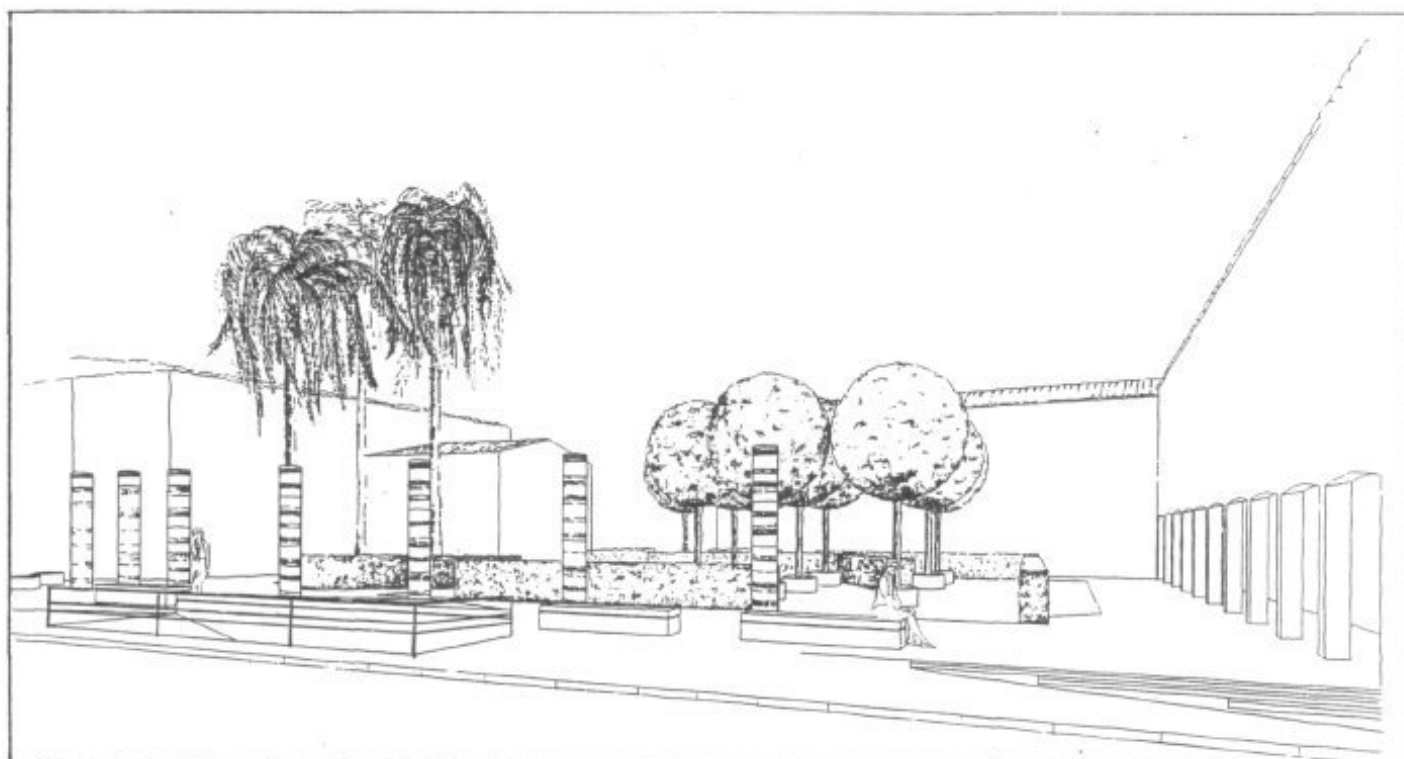
Per acabar, s'han col·locat tres palmeres al racó que actualment és utilitzat

per la terrassa del bar, reforçant el seu ús, ja que es considera que una altra disposició podria disminuir la seva utilització i condemnar la plaça a un desús que per a nosaltres ha estat la preocupació fonamental des de l'inici del procés. No oblidem que es tracta de crear una plaça per a tot el poble que serveixi per a reunir-se en els moments importants, i per al passeig o el descans quan no s'hi realitzin les activitats majoritàries per a les que s'ha establert la seva disposició radial.

Susan Roig i Josep Juncosa

El projecte de S. Roig i J. Juncosa

El projecte de Jaume Salas

1.- Anàlisi de la situació actual

Com una de les condicions de partida, cal que es faci una mica de reflexió sobre les condicions amb què ens trobam a l'hora de projectar una plaça dins el casc urbà d'un poble com Sant Llorenç.

Darrerament s'ha anat produint una deterioració gradual de la qualitat formal, proporció i escala antropològica dels espais públics, degut a unes alçades i volumetries excessives per les mides dels carrers.

La substitució de l'edificació antiga per arquitectures de nova planta, sense cap respecte per la constant arquitectònica de les tipologies tradicionals, ocasiona una destrucció del caràcter homogeni i unitari de la trama edificada del poble, així com una ruptura de la continuïtat morfològica dels carrers i places, incidint fortament en la degradació de la qualitat urbana del municipi. A més, cal afegir que aquest procés de substitució edificatòria dona lloc no únicament a la destrucció d'un edifici en bon estat, sinó també d'interès com a patrimoni arquitectònic.

Evidentment, dins aquesta deterioració el cotxe no n'és una excepció. La invasió de l'automòbil a places i carrers arracona de cada vegada més el vianant, que ha de caminar esquivant continus obstacles. Les places s'han convertit en una gran aparcament fins al punt que si no s'ocupen els centres de les places és perquè hi troben obstacles físics que els ho impedeixen. Tot això va acompanyat d'una gran manca d'espais arbrats (tant als carrers com a les places), un desordre formal i un envelliment i abandonament dels elements de mobiliari urbà.

Les places són ara un garbuix d'arquitectura desigual en qualitat i alçada, agreujades pel caos circulatori dels cotxes.

2.- Criteris generals de la proposta

El punt clau de tot el projecte és la recuperació i augment del sòl urbà públic, i per tant utilitzable per tota la població, així com una reordenació del trànsit rodat, l'aparcament i els recorres-

guts per a vianants.

Es proposa recuperar un itinerari, que per la seva posició de centralitat, per les activitats direccionals i representatives emplaçades, així com la seva accessibilitat al transport públic, constitueix l'eix vertebrador de l'espai públic del nostre poble.

El projecte planteja de forma acurada, però amb gran economia de mitjans l'alliberament de la màxima superfície possible ocupada pel cotxe, per potenciar-ne el caràcter de pas per a vianants i, amb ell, nous usos, com terrasses de bar, estada, jocs infantils, etc. Això sense prescindir en cap moment del pas de vehicles de servei, càrrega i descàrrega, i fins i tot el pas de vehicles veïnals que d'una forma controlada poden conviure perfectament amb el nou caire que es proposa.

Aquests objectius s'han abordat plantejant petits canvis de paviment i nivells (per impedir l'accés dels automòbils, a més d'acumular en un punt de la plaça el desnivell), nova plantació d'arbres i una total renovació del mobiliari urbà:

- faroles d'il·luminació
- bancs
- papereres
- bústia
- cabines telefòniques
- quiosc ONCE

Tot el projecte significa un canvi substancial en el millor ús de l'espai públic, permetent recuperar el seu valor simbòlic i representatiu.

3.- Puns bàsics de la intervenció

a) Tractament de les vies que envolten les places. Això no pressuposa forçosament l'eliminació de la circulació rodada, sinó el control a través d'una reglamentació horària. Es prohibeix l'aparcament a les places.

b) Degut al caràcter poc arquitectònic que presenten aquestes places, el poc pes que les façanes tenen en la seva conformació, s'ha procurat crear una imatge interior prou forta que permeti superar l'escassa ajuda que dona l'arquitectura, a l'hora que s'ha intentat reforçar les particularitats específiques de

cada una, i millorar la seva personalitat.

c) Els elements que s'hi introdueixen tendeixen a reforçar, ordenar o dissenyar de bell nou aquells objectes que les places ja presenten o tenen vocació per tenir-los.

d) La supressió de les vies laterals engrandeix la plaça físicament i visual, i li dona caràcter unitari. La prohibició d'aparcament desconta visualment la plaça i dona peu a un espai formalment més tranquil i diferent dels carrers.

e) L'ordenació racional de tots els elements heterogenis que *polueixen* sense ordre ni concert les places.

f) Es preveuen diferents nivells de comptabilització cotxe-vianant, mitjançant el disseny adequat de voreres, ajardinaments i espais d'aparcaments.

g) Enllaç de tots els punts d'interès al llarg d'aquest recorregut de vianants:

- parada de transport públic
- correus
- plaça Jaume Santandreu
- plaça Ajuntament
- carrer Major
- plaça Vella
- plaça Nova
- plaça de la Reina
- Pou Vell
- Centre Sanitari
- Escola Nova

4.- Criteris generals ordenació plaça Nova

Es proposa una plaça de paviment únic, tractada com espai unitari amb dues zones clarament diferenciades que corresponen a la zona del davant de l'església i la plaça pròpiament dita, on varia únicament la disposició de les peces de pedra calcària.

El paviment ho unifica tot i diferencia en petits desnivells les àrees d'itinerari dels vianants amb les àrees més tranquil·les de la plaça.

La proposta de reordenació de la plaça incorpora la façana de l'església, com edifici més representatiu, donant-li un nou basament que la posa en relació amb l'espai conjunt, i fa encara més pal·lès el seu paper estructurador de tot l'eix visual. Tot això va acompanyat d'un

El projecte de Jaume Salas

dibuix del paviment reforçant l'esmentada direccionalitat.

Mitjançant un petit gir de la paret de la façana de l'edificació de nova planta que es té previst construir al fons de la plaça, es modifica la geometria purament casual de l'espai disponible, regularitzant-ho tot una mica més.

Al costat oposat de l'església, aprofitant la bona orientació sud-est, es proposa crear un àmbit autoritzat i més recollit que la resta de la plaça. Un lloc a l'ombra permet la visió majestuosa de la façana de l'església. Un banc lineal sinuós pretén donar opció a disfrutar de l'espai assolellat o a l'ombra, en funció de criteris personals.

Uns llums d'acer i uns bancs en filera al costat més obert de la plaça conformen visualment l'element passeig (carrer Major). A l'hivern aquest lloc assolellat ofereix el descans.

Com a remat de la doble filera d'arbres es proposa una estructura arquitectònica aporxada, de disseny modern,

agrupant tot el mobiliari urbà en un punt sota una coberta unitària. A més es planteja com una imatge evocadora moderna de l'antic *teulado*, sense recórrer a mediocres mimetismes estilístics, per altra part tan freqüents a les arquitectures de nova planta del casc urbà.

5.- Elements ordenadors

- 8 lluminàries dobles limiten i regularitzen l'espai central de la plaça.

- 8 lluminàries simples al llarg del carrers Major i de l'Església conformen la il·luminació de tot l'eix central.

- 6 pèrtigues de llum donen claror a la façana de l'església i la plaça.

- 5 bancs d'obra de disseny molt acurat permeten la utilització pels dos costats.

- Una doble filera d'arbres orientats al sud dona lloc a un espai arboritzat dens per emprar-ho en qualsevol època de l'any. A més, va acompanyat d'una filera de bancs de fusta.

- Paviment unitari horitzontal extensiu a tota la superfície de la plaça.

- Escala sortida de l'aparcament, al punt de la plaça de més poca circulació i activitat.

- La separació de la nova edificació respecte de la plaça, mitjançant un semi-carrer de 3 m d'amplada, contribueix a donar-li una mica més de privacitat.

- Una escultura a la plaça Vella, inici de l'àrea d'intervenció.

- 4 escultures final de l'eix visual, davant la façana de l'església.

- 2 palmeres de nova plantació d'acompanyament del grup escultòric.

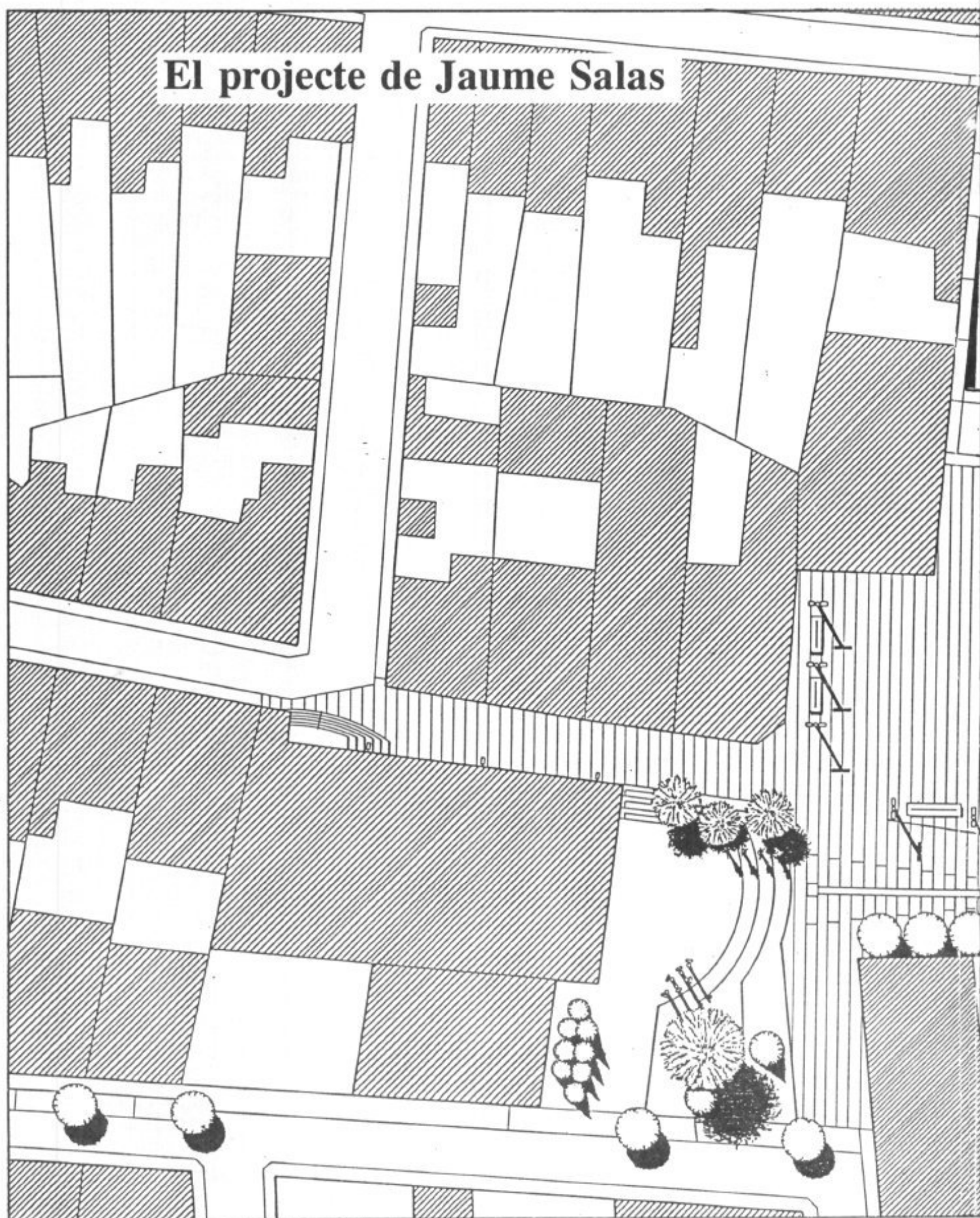
- Pavelló de 6 x 3'80 m amb una alçada de 3'2 m d'ordenació del mobiliari urbà.

- Boca d'entrada a l'aparcament soterrani al carrer de la Mar, aprofitant el desnivell natural del terreny. Això permet la solució proposada de plaça unitària, sense cap interferència amb el trànsit rodat.

Jaume Sales i Melis

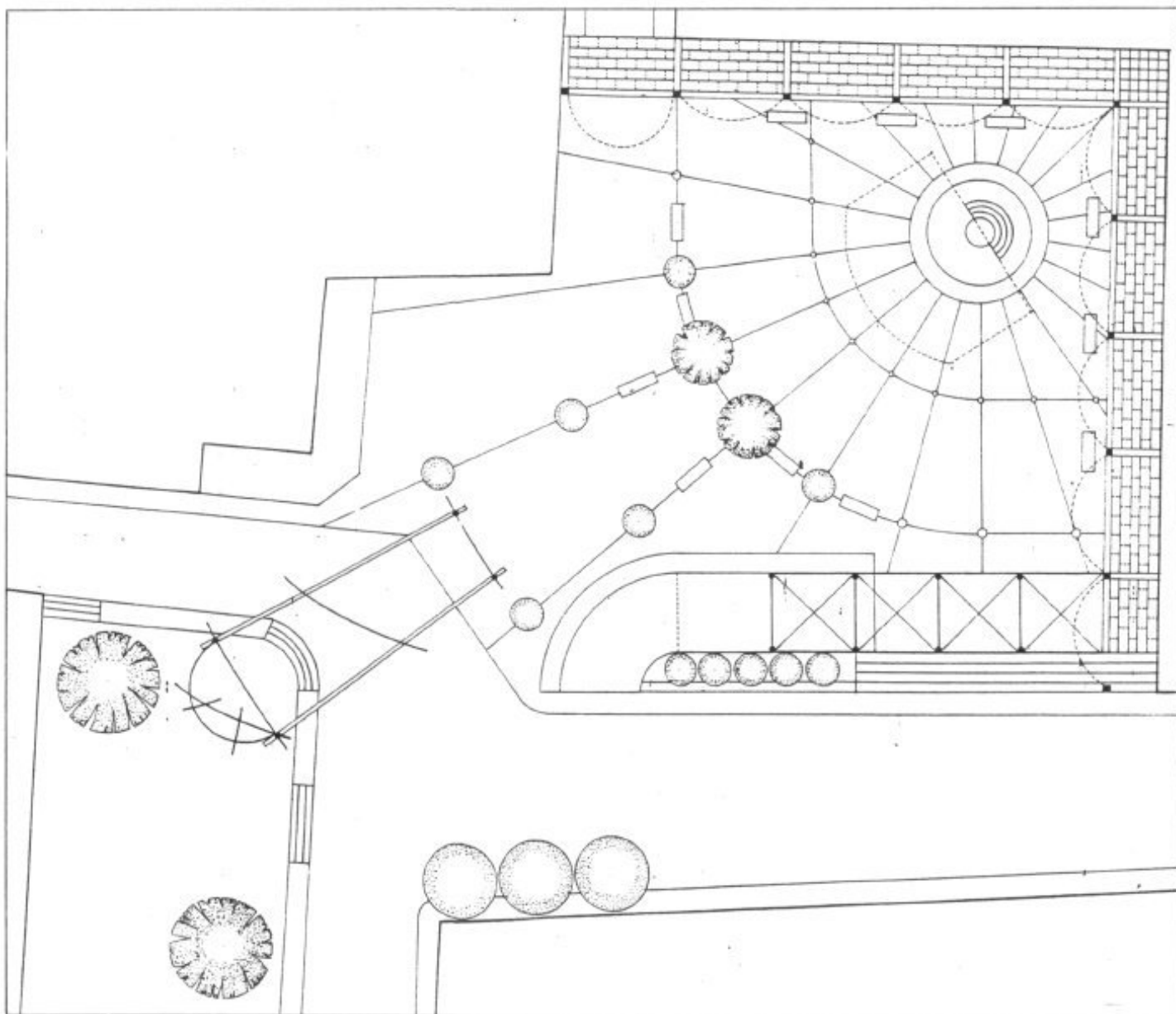
El projecte de Jaume Salas

El projecte de Jaume Salas

El projecte de Pere J. Galmés

Es tracta de la remodelació de la plaça de l'Església, després d'haver-hi incorporat dos solars annexes, de devers 506 m².

La proposta es basa en assumir l'edifici de l'Església com a element de pès en la definició de la plaça. Una diagonal geomètrica amb punt de partida a l'accés principal de l'Església, serveix de suport per una connexió entre els dos espais que la conformen.

La font, al l'altre extrem de la diagonal, serveix de contrapunt i estableix un

diàleg entre el que és i el que serà, entre l'ahir i el demà.

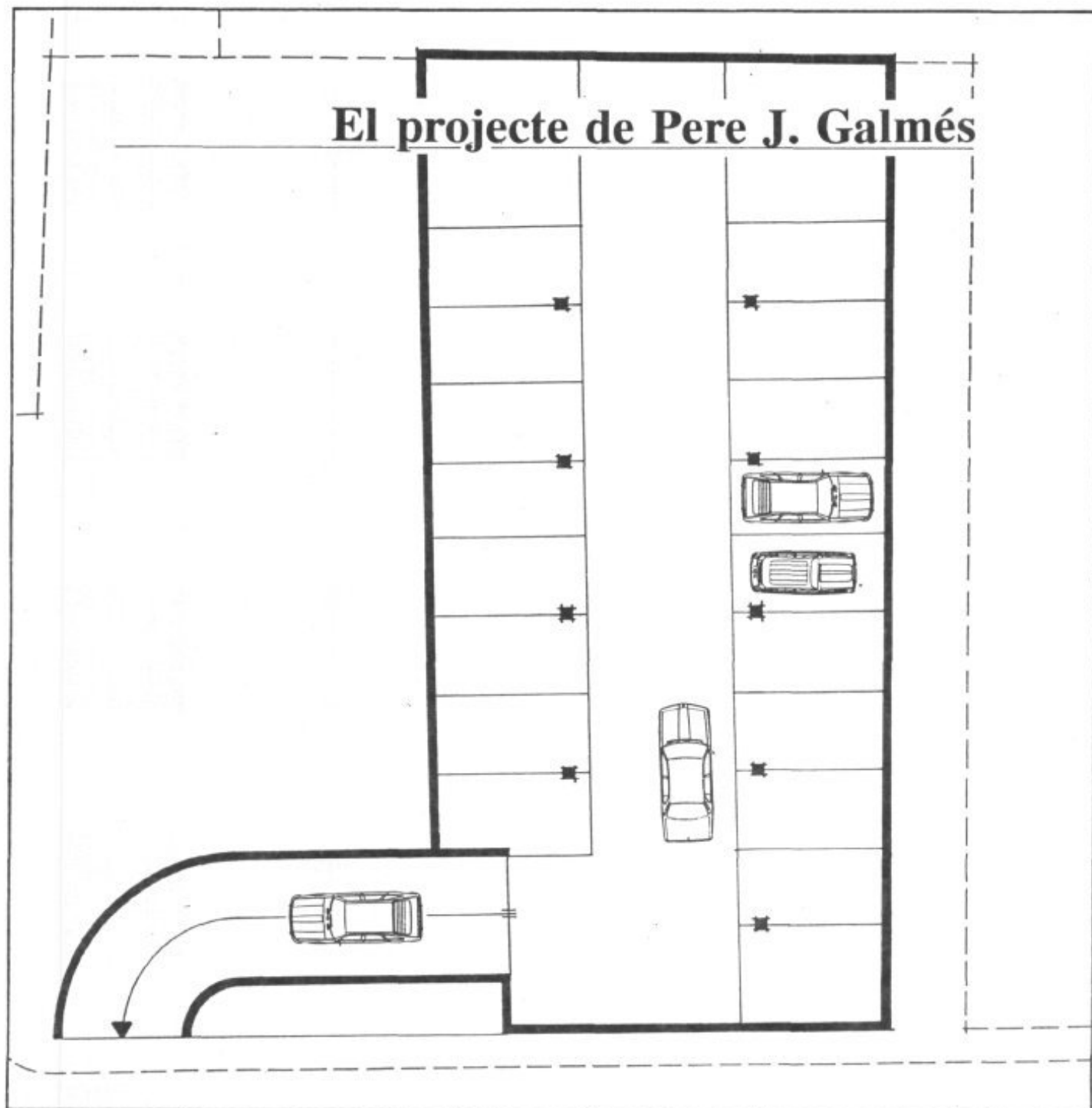
Entre ambdós contrapesos, un espai polivalent on té lloc l'avui: la vida de la gent, les seves relacions, les seves tradicions, les seves manifestacions culturals...

El paviment radial, amb centre a la font, s'obri per incorporar els carrers adjacents, recolzat pels elements porticats que defineixen el cap de cantó de la plaça i emfatitzen la lectura del conjunt com un tot.

Els xiprers, ran de l'entrada de l'aparcament, donen la benvinguda a la mar pel carrer del mateix nom. L'arc de mig punt que tanca aquest carrer ens suggereix una transitorietat de recorregut.

Els elements de mobiliari urbà i jardineria ens ajuden a reforçar la proposta: els bancs i els elements d'il·luminació ens van suggerint una platea al voltant de l'escenari de la font (sobre la font es preveu la instal·lació d'un escenari des-

.../...

montable per a possibles actuacions). Els xiprers i les palmeres, disposats als dos costats de la diagonal, reforcen l'eix Església-font.

Les agrupacions de bancs a les zones de sol i ombra permetran tertúlies alternatives segons l'estació de l'any.

Una pèrgola metàl·lica serveix de suport a una parra i ens marca l'entrada a la plaça per la lateral del carrer Major. Aquesta pèrgola, els escalons i l'entrada de l'aparcament defineixen uns límits fi-

sics a la plaça, però són prou permeables (uns quant al trànsit i els altres quant a la visibilitat), per tal que, en un moment donat, puguin incorporar part del carrer Major a l'espai lúdic de la plaça.

L'element formal que efectua la connexió dels dos espais que conformen la plaça està definit per quatre columnes de formigó vist, que aguanten dues riscles metàl·liques (amb travessers en forma d'aspa) que serveixen de suport a

quatre focus d'il·luminació de l'Església i de la font.

Sobre les dues riscles metàl·liques s'hi disposarà un motiu escultòric mòbil, que ens indicarà els punts cardinals i la direcció del vent.

El rellotge de l'Església ens marcarà l'espai del temps, al qual no se'n pot ser alié.

Pere J. Galmés

Autodeterminació

El debat sobre l'autodeterminació per part de certs intel·lectuals espanyols i del PSOE ha estat plantejat amb el més estantís estil imperial i en un clima d'histèria que els Nacionalistes de Mallorca no podem compartir. Reclamam el dret a parlar-ne tranquil·lament, sense por i amb total normalitat.

L'autodeterminació és un dret, gràcies al qual els pobles poden exercir el dret a vot per a decidir quin grau de sobirania estableixen en relació a altres països. Entre els drets humans, aquest simplement és un dret més, ja que drets de pobles i drets humans van íntimament lligats.

Deixant de banda raons històriques, culturals, idiosincràtiques, etc. convé que ens demanem si ens convé seguir així.

Segons el conseller d'Economia del Govern Balear, Sr. Forcades, l'estat, governat pel PSOE, ens estafa cada any 70.000 milions de pessetes, i probablement fa curt.

Convé recordar que el pressupost de la nostra Comunitat Autònoma és de 30.000 milions, i que la nostra autonomia és la més baixa de les contemplades a la Constitució Espanyola.

L'any passat, al nostre Parlament, es va aprovar la llei de reforma de l'Estatut, promoguda pel PSM-Nacionalistes de Mallorca i votada a favor pel PP-UM

amb l'oposició del PSOE.

Naturalment, el PSOE no vol donar-nos res, però el gran perill avui és que el PP acabi entenent-se amb el PSOE a Madrid, es baixi els calçons i accepti alguna misèria que li vulguin oferir. Continuarem així amb un pressupost que fa rialles, sense tenir prou doblers per a fer una reconversió hotelera, la nostra infraestructura sanitària serà tercermundista, la nostra agricultura desapareixerà i la nostra indústria entrarà en la seva crisi definitiva.

Hem de perdre la por i hem de mirar, en primer lloc, per nosaltres mateixos.

Així comença a fer-ho la societat civil, perquè no volen ni poder fer d'espectadors passius en aquests moments històrics que estam vivint.

No tenim manco drets a decidir el nostre futur i determinar el que volem fer i ésser, que els altres pobles de l'estat espanyol i del món.

Ja n'hi ha prou d'haver d'anar a plorar i demanar *por favor* la reinversió a les Balears d'una petita part d'allò que pagam a l'estat, i que ens fa falta per al bon funcionament del nostre país.

Les Balears han de plantejar-se un projecte de futur que passi per l'exercici democràtic de l'autodeterminació, i per la conquesta d'una situació de sobirania política.

Ja n'hi ha prou, cal cridar ben fort perquè a Madrid ens sentin.

Feim una crida a la consciència cívica i nacional de tots els illencs, i els encoratjam perquè es mobilitzin i demanin de manera democràtica un país lliure i sobirà.

PSM-Nacionalistes de Mallorca

Al Sr batle

El passat dia 14 un llorenç complia 100 anys, cosa que no passa massa sovint i que es mereix celebrar-la, com així ho volien fer els membres de la 3ª Edat del nostre poble, els quals, després de consultar-ho amb la família del centenari, decidiren celebrar la festa el mateix dia 14 al local de la 3ª Edat.

Convidaren la gent, així com l'Ajuntament i el president del Govern Balear, Sr. Cañellas, que gustós s'ofertà a venir a donar els molts d'anys a l'amo en Pere Antoni, així com a donar-li una placa commemorativa.

Vet-aquí que tot preparat com calia, panades comanades, tassons i plats comprats, així com una placa d'argent, el Sr. batle, demostrant que per a ell els anys no passen, exultat, cridant i com en els seus millors temps de la dictadura, després de *parlar* amb la família, decideix que aquest homenatge a l'amo en Pere Antoni no se celebri, i a més es compromet a pagar les despeses produïdes pels preparatius de la festa.

I vet-aquí les nostres preguntes:

¿Quina culpa té l'amo en Pere Antoni i la seva família de l'enfrontament entre en Falera i en Cañellas?

¿Quina culpa en tenen els nostres vells?

¿Tants de doblers sobren a l'Ajuntament per pagar despeses de festes perquè no es facin?

¿Pensa el Sr. batle que això ajudarà gens a l'Ajuntament amb les relacions amb el Govern Balear?

Si és que l'enfrontament és entre en Falera i en Tomeu Busco, recordar al Sr. batle que mentres en Tomeu va ésser elegit president de la 3ª Edat per absoluta majoria, no pot dir el mateix en Falera de la seva elecció de batle.

Recordar també al batle que els nostres vells no tenen perquè haver d'aguantar les seves geniades, i que més li valdria ajudar a una Associació de la 3ª Edat que afortunadament torna funcionar.

Per acabar, donar la més cordial enhorabona a l'amo en Pere Antoni i la seva família, que cap culpa tenen del que ha passat. Molts d'anys l'amo en Pere Antoni i que tots plegats poguem veure com en compliu molts més.

Un grup d'afectats

Comercial
ES PUIG, c.b.

C. I. F. E. - 07303704

Instal·lacions Sanitàries

Carrer Nou, 37
Telèfon 83 82 99

07530 SANT LLORENÇ
(Mallorca)

BALEART

VI FIRA D'ARTESANIA

PALMA DE MALLORCA

DEL 5 AL 15 DE DESEMBRE

91

¡ARTESANIA VIVA!

Mantenir viva l'artesanía popular és l'objectiu de Baleart, que en aquesta edició 91 torna obrir les portes perquè puguis veure la qualitat i innovació dels productes artesans. Els fabricants de major prestigi es donen cita en aquesta convocatòria.

**Viu l'artesanía,
vine a Baleart.**

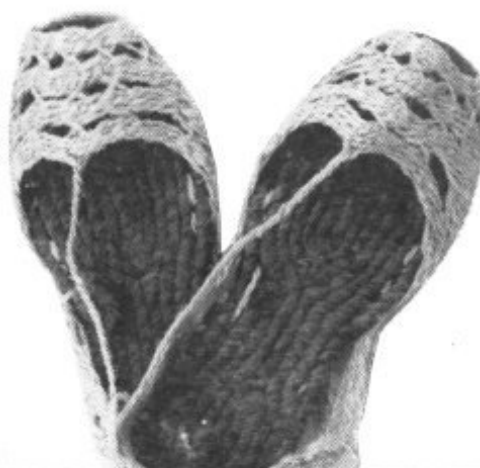
Al recinte ferial
del Polígon de Llevant.

Horari: dies 6, 7, 8, 9, 14 i 15 de 11 a 21 h.
dies 5, 10, 11, 12 i 13 de 16 a 21 h.

**Concurs exposició
d'obsequis d'empresa**

 IFEBAL
Institució Ferial de les Balears

GOVERN BALEAR
Conselleria de Comerç i Indústria

A l'atenció del Sr. Eduard Perales

En el seu article "A on arribarem!" es fa una referència a la meua persona i a una frase meua: "Dins l'objectiu, com a llorencina, de potenciar la dignitat del nostre poble, recalcant la satisfacció de viure-hi", que vostè es permet posar en dubte sense molestar-se en aportar dades, proves, ni raons, i així Sr. Perales, encara que fàcil, no em sembla ètic.

Dins aquell embull de frases i conceptes que fa he suposat que vostè -perquè la connexió d'aquesta referència amb la resta del seu escrit no està clara, a no ésser que m'inclogui dins "amateurs de tot i doctorats en res"- es refereix al tema del Museu Arqueològic Municipal. Suposant, doncs, que aquest és el tema, i com que a mi no m'agraden les mitges tintes -ja veu que amb això diferim-, vull puntualitzar lo següent:

En el mes de setembre de 1990 té entrada a l'Ajuntament la notificació per part de la Conselleria de Cultura, de la denúncia efectuada per la Comissió de Patrimoni Històric contra l'Ajuntament de Sant Llorenç, on s'exposa:

-*"Que s'han localitzat remocions de terra a diferents jaciments arqueològics -detallats en el comunicat-.*

-*Que cap d'aquestes remocions ha estat autoritzada per l'Administració competent.*

-*Que béns mobles obtinguts a aquestes remocions de terra es troben actualment a les dependències de l'Ex. Ajuntament de Sant Llorenç des Cardassar.*

-*Que ni el descobridor ni l'esmentat Ajuntament comunicaren a l'Administració competent cap tipus de troballa, incomplint la Llei de Patrimoni Històric.*

-*Que per tot això creim que ens trobam davant un cas no de simple remoció de terra en zona arqueològica, sinó d'una excavació clandestina, a la que endemés s'afegeix l'acceptació dels materials per part d'una institució local, sense comptar amb els pertinents permissos i directrius de la CAIB.*

-*Per tant, se sol·licita que s'obri una investigació per tal d'esbrinar les possibles responsabilitats, tant de l'expoliador com de l'Ajuntament de Sant Llorenç des Cardassar".*

Resumint la situació actual tenim:

-Que Patrimoni acusa l'Ajuntament de Sant Llorenç d'emparar un senyor que ells -quatre tècnics titulats, i no amateurs- qualifiquen d'expoliador. A més s'acusa aquest Ajuntament de permetre l'existència d'un Museu il·legal, que no reuneix cap requisit, i que -sempre segons Patrimoni Històric- és producte de l'expoliació.

-Que s'acusa aquest Ajuntament de permetre, i inclús potenciar -al presidir el Patronat del Museu- les excavacions il·legals fetes a aquest terme municipal.

-Que el Patronat del Museu, constituït per plenari extraordinari del dia 8.10.87, és un Patronat d'un Museu no legalitzat, amb un director que se'n titulava "Arqueòleg enviat pel Ministeri de Cultura", el Sr. Alfred Fuster Arnau, i que després no va ésser tal enviat ni tal arqueòleg. De qui és per tant la responsabilitat?

-Que a hores d'ara -novembre 91- no ha tingut entrada dins l'Ajuntament cap tipus d'inventari, memòria anual o informe referent al Museu.

-Que en cas de que no es prenguessin mesures i es deixàs passar el tema, ens trobaríem amb un conflicte greu. No tan sols l'Ajuntament, sinó també els regidors per ignorar l'actual Llei vigent en matèria de conservació del Patrimoni, el Patronat, i, de rebot, el poble.

-Que és curiós que un dels problemes heretats de l'antic regidor de Cultura, ja que el Museu s'hagués pogut constituir de manera legal, i no ens trobaríem ara amb aquests expedients, es toqui de la manera embullada amb que vostè ho fa

al seu article. No li pareix convenient, Sr. Perales, que el Sr. Sansó, que fou l'iniciador, es pronunciï damunt del tema i assumisqui la seva responsabilitat, deixant de donar la callada per resposta?

-Que, ja que sembla preocupar-li tant Sr. Perales l'actuació dels "amateurs de tot doctorats en res" de la política, encara que no li preocupin massa els del Museu, li puc informar que el Sr. Rosselló Bordoy, arqueòleg expert de reconegut prestigi a nivell mundial i Director del Museu de Mallorca, està disposat a acudir a Sant Llorenç per a discutir el tema seriosament.

-Que en l'únic que pareix ésser que coincidim, Sr. Perales, és en que passa d'hora de que aquest tema es dugui a Ple, a fi de que es clarifiqui i que cadascú es defineixqui.

Una institució com l'Ajuntament ha de col·laborar a marcar les pautes de convivència social, per tant, no pot ignorar la Llei perquè així li convengui a vostè. El legat arqueològic d'un poble és lo suficientment important com per voler ignorar els organismes qualificats per a la protecció i defensa de la nostra herència cultural. En aquest cas Patrimoni és l'entitat autoritzada, i fins ara en aquest poble tan sols ha estat el gran ignorat.

La dignitat, Sr. Perales, passa per no permetre que un senyor engani a tot un poble i a les seves Institucions; per tant, li torn a repetir les mateixes paraules "dins l'objectiu, com a llorencina, de potenciar la dignitat del nostre poble, recalcant la satisfacció i l'orgull de viure-hi".

Atentament

Jerònia Mesquida
1ª Tinent de Batle

Nota: Vull fer un reconeixement des d'aquí a totes aquelles persones que, ara ja fa quatre anys, foren capaces d'il·lusionar-se i aportar el seu esforç per aprofundir en el coneixement del nostre poble. Ara, això no entra en contradicció amb la necessitat d'aclarir el tema i d'ésser respectuosos amb la legalitat vigent.

En directe

Aquest darrer mes s'han accentuat les veus i els moviments soterranis dirigits a minimitzar la meua feina dins l'àrea de Sanitat, al mateix temps que s'han anat adoptant postures de força desde diferents extrems per a intentar aïllar-me de l'equip de govern. Pareix ésser que la coherència i la feina basada en directrius i no en les sempentes ha molestat a més d'un. I ja se sap, quan no es tenen arguments han de posar mà a lo que els queda, uns utilitzen la calúmnia, altres el xafardeix o les insinuacions malicioses... De totes maneres, jo els diria a aquests senyors que així encara augmenten més la diferència entre la seva manera d'estar i la meua.

Com ja vaig explicar a la meua primera reunió informativa, el nostre grup opta pe la decisió d'estar dins l'equip de govern municipal, ja que tenim clar que és a través del treball municipal com es pot incidir dins els canvis socials, malgrat totes les dificultats que suposa el tenir una sola regidora. Com que no estic disposada a defraudar-me a mi mateixa, ni a la gent que m'ha votat, no hi estic tampoc a canviar una línia de principis basada en el respecte a la persona. Aqueixes veus airades que s'estàn alçant darrerament pareixen confirmar que anam per bon camí. I l'intent de treure'm de l'equip de govern ho corrobora.

Campanya contra els moscards

Dins la línia d'aconseguir el màxim de serveis amb el mínim cost possible, ens hem subscrit a la campanya de lluita contra els moscards, subvencionada amb un 85% per la Conselleria d'Agricultura i Pesca.

Aquesta Campanya, que ja ha mostrat els seus resultats a Barcelona i Navarra, ha estat subscrita també per Palma, Manacor, Pollença, Alcúdia, Sa Pobla, Santa Margalida... entre d'altres municipis.

Amb aquesta Campanya se tracta d'evitar les molèsties de les picadures que tots coneixem, però sobretot es tracta de disminuir la possibilitat de transmissió de malalties infeccioses, possibilitat que a Mallorca es veu agreujada pel fort trànsit de persones procedents d'àrees molt diverses, el que multiplica el risc de transmissió.

Mitjançant un tractament biològic no

contaminant es reduirà la població de moscards a les zones més problemàtiques del terme, evitant les molèsties estiuenques i el perill per a la salut. Amb aquest mètode no s'afecta la fauna insectívora -oronelles, ropits, dra-gons, granots,...- i s'evita la contami-nació del medi natural amb insecticides, a més de disminuir l'ús dels aerosols insecticides en els domicilis particulars.

Aquesta acció es veu recolzada al mateix temps amb una campanya divulgativa que es durà a terme a les escoles i a la població del municipi.

Reunió informativa

A primers de desembre celebraré la propera reunió informativa -des de l'equip de govern- per a exposar el balanç d'aquests mesos de gestió i recollir les vostres suggerències i queixes.

Jeronia Mesquida
1ª Tinent de Batle

Tal dia com avui

Ara fa 15 anys

* Que es començaren a fer passes entre pares, monitors i Església per mirar de muntar un Centre d'Esplai.

Ara fa 10 anys

* Que es va inaugurar la biblioteca municipal *Salvador Galmés*.

Ara fa 5 anys

* Que es va constituir el Patronat Municipal de Música, integrat per gent de l'Escola Card, el Card en Festa, l'Ajuntament, l'APA i la Banda de Música.

* Que posaren l'administració de loteria a Sant Llorenç.

* Que s'instal·là el mirall més famós de tota la nostra història, al local social de l'Associació de Jubilats.

Josep Cortès

Ales rompudes

S'atraca Cap d'Any; s'atraca la fi d'un any cruel durant el qual hem sentit parlar de víctimes innocents. El que d'entrada podria semblar una redundància mereix una sèrie de consideracions. La víctima, com a tal, és immereixedora del càstig que se li infringeix i, per tant, és innocent; el parlar d'innocents implica l'existència de culpables. I n'hi ha, ja ho crec que n'hi ha.

S'atraca la fi d'un segle. Però encara no hem après de la història i segueix regnant la mateixa irracionalitat de segles i èpoques anteriors. Em fa vergonya el veure que uns essers humans, que són i diuen ésser lliures i que actuen en nom de la llibertat, puguin atemptar contra la vida d'altres essers, també humans i també lliures. I em dona vergonya el pensar que jo, home, jo, persona, jo, lliure, pugui en qualsevol moment veure'm convertit en instrument per arribar no sé quins llibertadors objectius.

Un any més renovarem els desitjos de pau, de fraternitat. I com cada any quedaran, no hi ha dubte, en això, en desitjos. I el germà seguirà matant el germà una i una altra vegada. I matarà, perquè això és igual, el germanet petit. I amb els ulls ressecs per tant horror davant d'una tragèdia interminable en la qual tots estam desnonats, seguirem enterant il·lusions i veurem de bell nou com són arrabassades les ales dels qui encara no havien aixecat el vol.

Fins quan hi haurà sang als nostres empedrats? Fins quan hauré d'exposar el nostre enèrgic rebuig, de plany a títol pòstum? Quin temps podrem suportar tant dolor sense tornar insensibles? Donem una altra oportunitat a l'esperança, aferrem-nos-hi fort; comencem el nou any empunyant-la com a única arma que és, i aconseguirem que no venci el terror.

Joan Martí

Planificació o parxes?

Transcorreguts ja alguns mesos d'ençà que el nou equip de govern municipal començà la seva caminada, veim la necessitat de fer una sèrie de reflexions.

Aquest equip ha donat solució amb rapidesa a problemes que s'arrossegaven de feia anys i que es trobaven en via morta, ja fóra per lluites partidistes ja fóra per interessos més obscurs. Als pocs dies de l'entrada del nou Consistori es va acometre el pla de sanejament d'aigües, procurant dur-lo a terme amb rapidesa i causant les menors molèsties possibles als veïns. Un pic s'hagi finalitzat està previst dur endavant un pla d'embelliment, amb asfaltat de carrers, modificació de voravies i sembrada d'arbres dins el casc urbà, tot enfocat a aconseguir un millor equipament, un poble més *guapo* i amb menys risc de transmissió d'epidèmies.

Un altre dels temes bàsics que estava aturat era el de les Normes Subsidiàries. Encara que a qualcú li semblàs un paper més, aquestes possibilitaran un control més estricte i una defensa més decidida del nostre poble i el seu entorn, potenciant, en definitiva, la identitat del poble. Les Normes estan en marxa i dins breu temps s'exposaran al públic. El nostre grup municipal ha preparat diverses al·legacions per a modificar certs punts, recolzant la idea de planificació d'equipaments, distribució de zones verdes i conservació dels elements arquitectònics demostratius de la nostra cultura.

Dins l'àrea de Sanitat no es perd de vista el tema d'urgències, un assumpte de difícil solució a curt plaç, però on no s'hi deixa de treballar per a recuperar aquest servei.

Antics i nous problemes de les dife-

rents àrees s'han tractat d'una altra manera, sense oblidar el Servei de Reclamacions, amb el que se pretén una participació més activa dels ciutadans i una millor atenció de cap a ells.

Si tots i cada un ens demanam per lo fet fins ara, pensam que el balanç és positiu. Ara bé, després d'aquesta anàlisi i de recolzar l'equip de govern i tot el grup de tècnics i empleats que han fet possible dur-ho endavant, cal planterjar-se com afrontar el futur.

Si molts d'aquets greus problemes heretats estan ja en vies de solució, no és hora ja de que es passi a la planificació?

Pensam que un Ajuntament amb un pressupost tan elevat com el nostre fa imprescindible:

-Analitzar les necessitats i fixar objectius a mig i llarg plaç (de 4 a 5 anys).

-Desenvolupar un pla econòmic en base en aquests objectius.

El grup socialista està en contra de la política del "parxe" -ara llev d'aquí, ara pos d'allà...- i d'una política d'endeutament sense objectius clars. S'han de prefixar les necessitats a les diferents àrees i adaptar els pressuposts segons les prioritats. Pensam que el coneixement clar dels objectius ajudarà a actuar d'una manera més racional i econòmica per a la butxaca del ciutadà d'aquest extens municipi.

Sabem que s'ha de gastar, però **no més lo necessari**. Recolzam aqueixa idea, veim necessari i urgent ampliar el personal de l'àrea de urbanisme. El volum d'obres que maneja el nostre Ajuntament no pot continuar amb tan sols un arquitecte a mitja jornada -o menys- Contractar en aquest cas personal tècnic

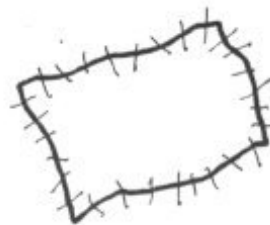
necessari és, senzillament, estalviar doblers.

El mateix passa, al nostre entendre, dins l'àrea d'hisenda, ja que la planificació dins aquest camp és bàsica per al funcionament municipal. També aquí gastar en personal qualificat és estalviar.

Sabem que no és fàcil planificar a llarg plaç, però si la planificació no es duu endavant serà inevitable tornar caure dins la descoordinació i el moviment a base de "parxes". En definitiva, retornar a les velles rutines i als vells vicis del temps passat.

El nostre grup està decididament per la planificació enfront del "parxe". I estam disposats a jugar-nos el "tipo" perquè això funcioni.

PSIB-PSOE Sant Llorenç

Telèfons

Ajuntament	56 90 03
	56 92 00
Polícia municipal	56 94 11
Polícia nacional	55 00 44
Guàrdia Civil	56 70 20
Casa de Cultura	56 90 83
Unitat Sanitària	56 95 97
P.A.C. Son Servera	56 71 68
Ambulatori de Manacor	55 42 02
Son Dureta	28 91 00
Escola	56 94 83
Bombers	55 00 80
Creu Roja (ambulància)	20 01 02
Jutge	56 90 46
Funerària	52 60 53
GESA	55 41 11
Grua	55 03 44

Viatges Ultramillor

Agència de viatges del grup A, títol 999

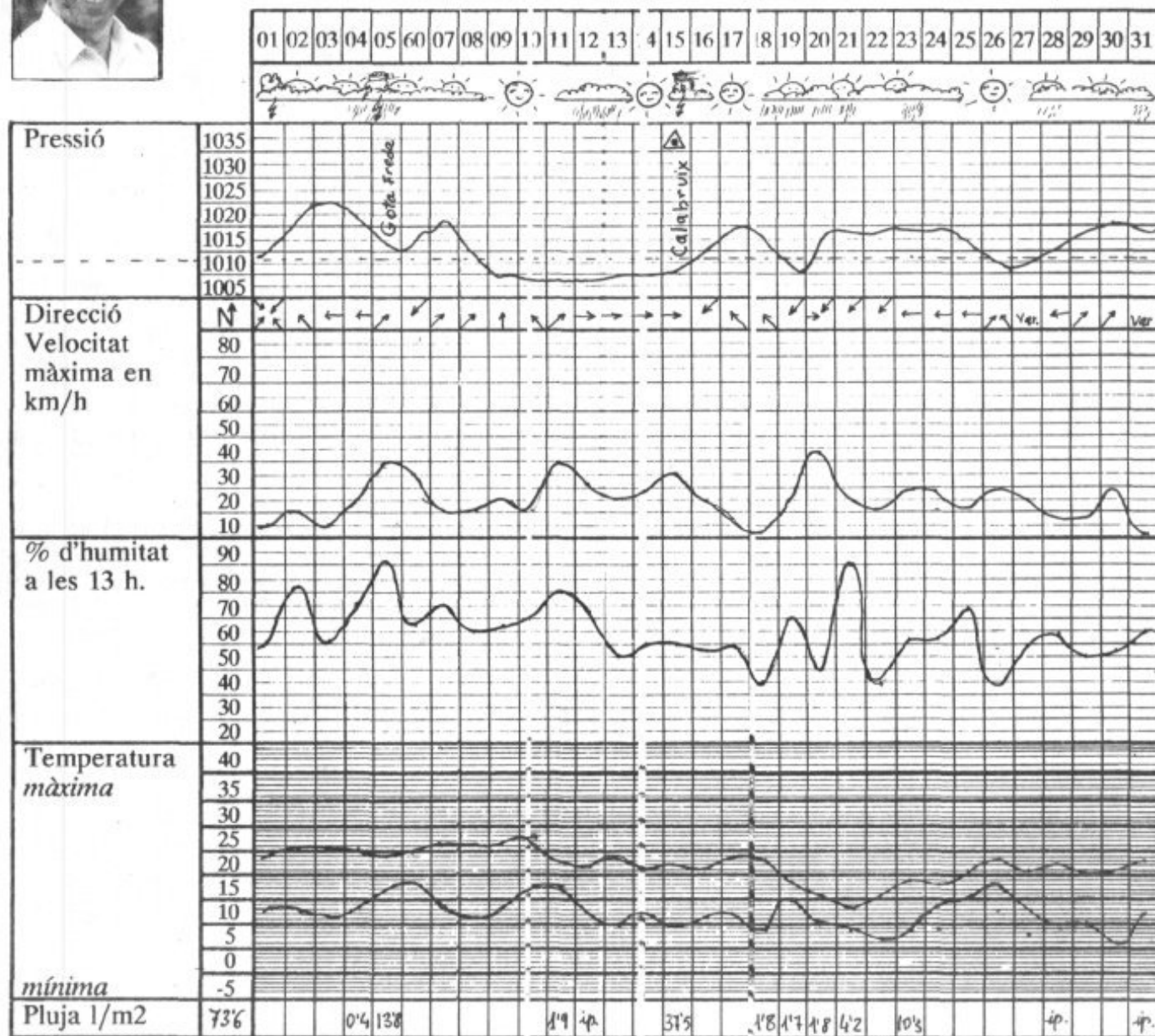
Carrer del Sol, 19
Tel. 585720

Cala Millor (Mallorca)

El temps d'octubre

Flor de Card -26- (242)

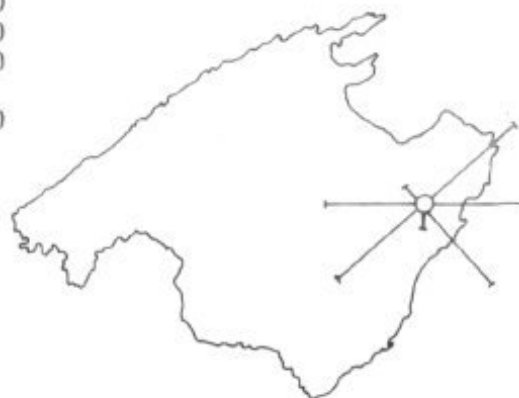
Resum comparatiu del mes

Pluja en el terme

Des d'on ha but el vent

	1990	1991
Temp. màxima	28	28
Temp. mínima	10	6
Temp. mitja	19	16'9
Temp. màx. mitja		21'5
Temp. mín. mitja		12'4
Promig d'humitat (13.00 h)		61%
Tempestes	8	3
Boires	0	0
Velocitat vent	57	43
Calabruixades	0	1
Dies de cel serè	6	5
Dies de cel nuvolat	21	19
Dies de cel cobert	4	7
Pluja/m2	164'7	73'6

Ca'n Xesc	76'3
Ses Planes (Toni Treufoc)	53'0
Son Roca	31'0
Son Vives (Ca'n Pedro)	58'0
Sos Ferrers (Tomeu Pistola)	
Sa Fontpella	78'0

El minibatle i els superregidors

Com deia n'Antoni Sansó en aquestes mateixes pàgines de la revista del mes d'octubre, nosaltres també pensam el mateix respecte a que en Falera s'assembla de cada dia més al batle passat, però ens referim al paper que representa dins l'Ajuntament, no com a persona, ja que mentres l'actual batle (?) és orgullós, superb, exaltat i amb molts de contraris, l'amo en Tomeu era senzill, gens orgullós i amic de tothom.

I és que entre na Jerònia i els carrioters li mengen les sopes damunt el cap i no se'n tem, per això el títol d'aquest article, ja que és ben cert que tenim un minibatle de dretes i tres superregidors d'esquerres, als quals res no podem agrair de moment, ja que na Jerònia, malgrat el seu afany de posar-se medalles a ella mateixa (llegiu els seus escrits a la revista), res no ha fet fins ara sinó prometre coses que molt difícilment podrà complir. Això sí, els metges li poden estar agrats, ja que no havien viscut mai tan bé com ara, no així els nostres malalts, que han de patir una vegada i una altra les genials idees de la superregidora. També us volem contar un cas que ens va succeir l'altre dia dins l'Ajuntament, el dia que la *súper* feia festa. Idò arriba ella i diu a Miquel Gento: "Miquel, vés a baix i puja'm les coses que he deixat dins el cotxe, i després vés al forn i dus una coca que ha fet mumare; demana quina és perquè jo no l'he vista". Revetua-el món! no és rar que manquin empleats i dobbers a l'Ajuntament si fins i tot hem de pagar els criats dels regidors! No sabem si en Miquel ha presentat cap queixa al Departament de Reclamacions que ha muntat madò medalles.

A en Miquel de Son Carrió li volem dir que només és això, un regidor al qual li han pujat els fums; i també que normalització lingüística vol dir qualque cosa més que canviar el ròtol d'Alcalde pel de Batle. Un bon feix s'ha carregat

en Mateu de Son Carrió amb en Miquel.

A en Mateu Puigròs donar-li l'enhorabona, ja que està demostrant esser un bon domador de lleons, als quals converteix en xotets de cordeta. Tot el que vol ho aconsegueix deixant comandar els altres.

I és que el nostre batle a qualsevol cosa que li demanen contesta el mateix: "Ho he de consultar, a això", i noltros, malpensats que som, no creiem de cap de les maneres que ho consulti amb el seu company el *guixaine andalusí*, sinó que pensam que ho deu consultar amb qualque mestre d'escola.

El guixaine en qüestió, sense esser cap superregidor, sí que n'ha feta molta de feina; i és que en sis mesos que duu dins Hisenda ja ha demanat 210 milions de préstecs i ha augmentat la contribució a més del doble. Tanta sort que a estones va a Chiclana posar guix, perquè sinó no sabem on arribaríem.

Dels tres superregidors no en direm res més, que els aprofitin les panxades que es peguen (834.624 ptes. de dinars i sopars en sis mesos, entre l'equip de govern, els col·laboradors i el Centre d'Adults).

Al batle li volem demanar que reconsideri la seva situació (sense consultar a cap mestre d'escola) i pensi en el seu present i futur com a batle (?), així com la seva postura actual envers persones, dintre o fora de l'Ajuntament, que molt li podrien ajudar i que cap mal no li volen, enc que ell s'ho pensi, mentres que actualment està ajudant i potenciant persones que mai de la vida han tengut ni tendran les mateixes idees polítiques que ell. Si no ho fa així que Déu l'aplegui confessat, perquè els trobarà llargs a aquests quatre anys que es pensa que li queden de batle.

Partit Popular-Unió Mallorca
Sant Llorenç

Gloses

Bon dia i benvinguts siau tots es que heu volgut acompanyar l'amo en Pere Antoni en sa celebració d'aquesta missa.

Jo som un poc parenta seva i em feia molta il·lusió, en aquest dia tan gran per a ell, recitar-li unes gloses. Mirau si havia de ser gran sa il·lusió que em feia que no he hagut de mester ningú que me les dictàs, són inventades meves, així que si trobau qualque tros que no rima massa bé, per favor vos deman que pensau que estan fetes amb molta estimació i amb tota sa bona voluntat.

*L'amo en Pere Antoni Pisca
dijous va complir cent anys,
i per esser pensionista
sa Tercera Edat el vol felicitar.*

*Dins Son Vives un pastor
la Mare de Déu trobà,
i a Son Vives també hi ha
l'amo en Pere Antoni de pastor.*

*Un ramell sou dins es poble
l'amo en Pere Antoni, per s'edat;
i dues dones també hi ha
que vos volen fer costat:
sa vostra estimada germana
i madò Aina LLuma, sa mare
d'en Mateu Escolà.*

*I jo particularment,
per ser filla d'es vostro cosí Tomeu,
es que-molts-d'anys vos vull dar,
i ben fort vull aclamar:
Visca el tio Pere Antoni Pisca!*

Catalina Pascual

La màquina de pesar besades

Com individu immers en la uniforme massa social, el meu cap -guiat per la por a ésser diferent- em dicta no dissentar, seguir el corrent, posar-me a favor del vent, ésser submís amb els poders establerts, ja sia el primer o el cinquè poder còsmic, o siguin els poders locals -més avinents-, que n'hi ha de tota casta. Així vaig aprenent a ésser obedient per la por del càstic, primer en la família, al col·legi i a la més difícil escola de la vida -que és així com l'anomenen-. Sempre amb la por com a mestra de la nostra vida, aquesta es converteix exclusivament en un *ésser actiu* i, en el millor dels cassos, *eficient*.

Activitats, és clar, pensades per altres, organitzades per altres, amb l'ostentador del poder comandant, anul·lant o repressionant. Així s'aconsegueix no solament fer-me manejable, domesticat, sinó unidimensionar-me, convertir-me en individu. Així es reuneixen els ramats, així s'edifiquen carismes i liderats, així es reprimeix el més bell del nostre interior. Així ens compren, comprem i ens venem.

Així, d'ençà que era un jovenet al qual intentaven individualitzar, vaig aprendre que reaccionar de forma diferent a la majoria no era pragmàtic. En el meu aprenentatge polític em deien: Mai no dissenteixis de l'opinió-premsa, i menys encara si és premsa d'opinió més que d'informació! perquè el del partit contrari, aquell que no informa de res, que desprecia la transparència, que ignora la gent a la qual diu representar, aquest ho aprofitarà i saltarà en defensa de la llibertat d'opinió i del dret dels individus a ser informats. A la premsa cal afalagar-la, em deien. Si t'ataca no responguis! Somriu! Políticament això és el més rendable. Fer el contrari és no entendre la maquinària del poder, la massa vol espectacle, difamació, sang si és possible. La labor del polític és quedar-se a l'ombra, maniobrar, conspirar, tirar la pedra i amagar la mà. Això m'ensenyaven quan era aprenent de polític; a no provocar els poders establerts per tal que aquests no em tirassin damunt la majoria dels individus. D'aquesta manera hom es converteix en ombra, ombra, és clar, d'individu.

D'al·lot ja m'ensenyaven a ser submís, em deien que l'objectiu principal de la vida era guanyar dobbers, aconseguir si-

tuar-se, tenir amics amb poder, amb capacitat d'enxufament. M'aconsellaven el pilotatge rastrer amb l'amic poderós, i el garrot i la utilització (com a grup de pressió) dels amics *inferiors*. Em deien *"no miris a la dreta ni a l'esquerra perquè no t'enfilaràs, planteja't objectius i trepitja o llepa per aconseguir-los. L'important és arribar a la meta, menteix i distorsiona si cal; si et parlen de cultura des de la contracultura, publica que l'enemic ataca la cultura. El fi justifica els mitjans! Amics... cultura... no són més que eines per ésser utilitzades quan ens convengui"*. Això em deien els experts de l'escola de la vida quan era jovenet. Així hom es converteix en ombra d'individu.

De jovenet ja em deien *"amaga't, si guès ombra de tu mateix, no demostris els teus sentiments, sigues-ne opac perquè els utilitzaran per ferir-te, embosca't dins la massa, no siguis, no t'escoltis, no et miris, no et demanis, no ajudis gratuïtament ningú, perquè posaràs en perill la teva condició d'ombra d'individu. I, sobretot, mai, mai no siguis fronterís!"*

La darrera lliçó fou -em pens- que com a ombra d'individu hom no té ningú al seu costat, hom està rodejat per la massa feble d'altres ombres. Hom està condemnat a la soledat buida de contingut. Accepta-la o tastaràs el garrot corrector! em deien els prohoms de la cultura quan encara era jovenet.

Sempre em deien que la soledat buida és intrínseca a l'individu i que aquest és el summum de la llibertat. El camí més fàcil per aconseguir aquest grau de perfeccions és veure així com els altres volen que hi vegis, ensumar amb el nas d'un altre, tastar amb una altra llengua, sentir per altres oïdes, riure per una altra boca, plorar per uns altres ulls. En definitiva, no utilitzar els sensors que fan reaccionar sentiments, pensaments, conceptes propis. I per a què necessita l'individu tot aquest feixuc bagatge emocional que el llustra fins arribar a la me-

ta? Per a què necessita consciència? Basta amb què tengui opinió, que és quelcom que d'altres construeixen, que és cina. Sentiments? Sempre som a temps d'adquirir-los, els sentiments gratuïts no valen res, són això, gratuïts. Els importants són els que es poden comprar, pesar, vendre, especular i -oh! màgica paraula- *invertir-hi*. Així m'ensenyaven a veure amb ulls aliens, amb ulls d'inversor. Tot és pesable, etiquetable, objecte de canvi: amor i cotxe, pensament i treball, casa, fills, cultura, amistat. Tot és cina per utilitzar quan ens convengui. Tot es pot mesurar en aquesta màquina de pesar-ho tot, tant se val si són sentiments com objectes. Mercaderia per aquesta cina de pesar besades. Aquests i altres consells pragmàtics em donaven i encara ara em donen els profetes messiànics de les masses d'individus.

Però, com a l'exemple clàssic de la dialèctica de Hegel, aquesta llavor no sempre germina. Es massa poderós el desig d'ésser persona, d'utilitzar els propis sentits, i no sempre estam disposats a convertir-nos a la religió del buit. De petit un es va enfrontant als dogmes i establint una relació dialèctica amb el medi, amb allò quotidià i amb allò que no ho és tant, amb lo còsmic... i amb aquest paisatge interior que tots tenim i temem. I davant l'anomenada llibertat d'expressió de l'opinió dels *mass-media*, un oposa la llibertat de consciència. Davant la cultura lineal, rígida, al servei de tal o qual senyera, un intenta viure les mutacions culturals produïdes pels sentits i la seva exteriorització. Davant la tendència contínua a la separació dels sentits, de les funcions, de les situacions emocionals i polítiques, un oposa l'ésser ple de dimensions, amb consciència, amb ètica, amb tolerància -un, que també és número, i, per tant, mesurable, multiplicable, massificable, hom que és individu- i amb un profund respecte per la persona conscient. Davant la vida com inversió, hom oposa la vida com a passió. Davant el preu, la gratuïtat, i, en fi, contra la soledat buida, un oposa la soledat plena d'emocions, de vida interior. Un, que és individu i persona, es va convertint així en objector amb consciència. En un fronterís... petitet.

Pepe Dagnino

Curiositats Municipals

Extretes dels llibres d'actes de l'Ajuntament

1 octubre 1931.- El regidor Estelrich (en Bernat Carbo) diu que vol que consti en acta que l'amo de Son Garriga va dir davant ell i un funcionari de l'Ajuntament que el batle accidental li havia cobrat 15 ptes. per pastoreig abusiu, manifestant-li al mateix temps que els funcionaris guanyaven poc i que els havia d'ajudar amb l'esmentada quantitat.

8 octubre 1931.- El batle manifesta que avisarà el fesser de Son Carrió perquè d'ara en endavant compleixi amb més efectivitat amb la seva obligació.

29 gener 1932.- El regidor Sr. Umbert fa constar en acta els fets esdevenguts al cafè de ca'n Càndil Soler, motivats per haver quedat a les fosques mentre s'estava celebrant un espectacle consistent en dos homes que cantaven i una dona que ballava. Com que el llum s'apagà tres quarts abans de les onze -que és l'hora fixada per apagar-lo- el secretari de la Societat Republicana va induir el públic a acompanyar-lo per calar foc a la Central, cosa que finalment no dugueren a terme (*Joan Nadal era, a més de propietari de la Central, regidor del partit contrari*). S'acorda imposar la màxima sanció al propietari del cafè, per haver consentit l'espectacle sense comptar amb el corresponent permís.

8 setembre 1932.- S'acorda per unanimitat que a totes les botigues on es venen articles de primera necessitat: cereals, farina, llegums, fruites, hortalisses, pa, carn fresca i salada, peix, conserves, ous, llet, sucre, oli i sal, els propietaris col·loquin un cartell a un lloc ben visible amb els respectius preus, observant l'obligació de fer les vendes pel sistema mètric decimal.

20 octubre 1932.- S'examina i aprova

un compte de 3 ptes. d'Antoni Caldentey Servera, import d'un sopar i una nit d'un alemany que dona la volta a Europa a peu.

29 desembre 1932.- El regidor Sr. Estelrich proposa el canvi de nom dels carrers d'aquesta localitat que a continuació s'expressen:

La plaça Nova s'anomenarà de la República; el carrer Rector Pasqual, de Francesc Ferrer i Guàrdia; el de la Reina, de Fermín Galán; la plaça Vella, del 1er d'Abril; el carrer de Sant Llorenç, de García Hernández; el d'Alfons XIII, de Pablo Iglesias; el de Rafel Blanes, de Manuel Azaña; el de l'Àngel, de Pi i Margall; el d'Ordines, de Blasco Ibáñez; el de la Creu, de la Llibertat i el de la Mare de Déu Trobada, d'Alcalà Zamora

5 gener 1933.- El batle llegeix un escrit signat per 173 persones protestant pel canvi de nom del carrer Rector Pasqual, però la majoria del ple acorda no fer-ne cas.

12 gener 1933.- Tots els veïnats del carrer Francesc Ferrer i Guàrdia llevat d'un presenten un escrit al batle demanant que es reposi el nom del Rector Pasqual al seu carrer, i sol·liciten que a la corresponent votació no hi prenguin part els regidors carroners, tota vegada que, al no tractar-se d'un assumpte administratiu, sembla que no els correspon pronunciar-s'hi.

També es llegeix una altra petició en la qual es proposa celebrar un plebiscit entre tots els veïnats dels carrers als quals s'han canviat els noms per veure si estan d'acord amb el canvi. S'exceptuen els carrers d'Alfons XIII i de la Reina, ja que estam en temps de República.

En el ple del 26 de gener s'acorda reposar el nom del Rector Pasqual i fer el plebiscit sol·licitat en el punt anterior, també sense el vot dels regidors de Son Carrió.

26 gener 1933.- El batle, dirigint-se al regidor Galmés, li diu que han passat ja tres setmanes d'ençà que es va comprometre a justificar-lo, en el sentit que va afirmar que havia rebut onze pessetes de l'amo de Ses Sitgetes i únicament n'havia consignades dues. Després d'una acalorada discussió el batle diu que *"amb les seves evasives tracta de deshonrar-me, ja que davant altra gent i en veu alta em va dirigir paraules indecoroses que lleven l'honor a un home. Per tot això proposo un vot de censura al regidor pel seu incorrecte procedir"*. Fou aprovat per majoria.

22 juny 1933.- Per haver rebut moltes queixes respecte als cans, el batle orde-

na que es publiqui un bàndol per tal que duguin una fusta en forma de creu penjada pel coll.

26 octubre 1933.- El regidor Sr. Ferrer fa constar en acta que tiraren fulles de figuera de moro dins el pou públic de Son Carrió i que l'aigua dona senyes de corrupció, sense que ningú se n'hagi cuidat de treure-les malgrat esser el pou que abasteix la major part del poblat.

7 juny 1934.- S'examina i aprova un compte de 5 ptes. de Jaume Manresa, de Son Carrió, per l'import d'un jornal per a fer un clot i enterrar un peix que va sortir a la cala de S'Illot. Es paga del capítol d'imprevists.

21 juny 1934.- El batle posa en coneixement de la Corporació que l'Inspector Provincial de Sanitat havia passat ahir per aquesta vila a fi d'observar certes malalties no gaire conegudes per la ciència.

12 juliol 1934.- S'accepta la sol·licitud de Joana Llull per ocupar la plaça de comare de la vila.

(Joana Llull, "sa comare Galina")

16 agost 1934.- S'acorda per majoria que tots els carrers als quals s'havia canviat el nom el desembre de l'any passat tornin recuperar el nom antic.

23 agost 1934.- A proposta del Sr. Estelrich es reposen de bell nou els noms de Fermín Galán i García Hernández als respectius carrers, per esser màrtirs per a l'adveniment de la República.

20 setembre 1934.- S'acorda per unanimitat llevar el cadafal on es venien fent els balls a la plaça de la República (plaça Nova), deixant-lo al pis del solar.

Josep Cortès

MOTS CREUATS

Horitzontals: 1.- Facultat de formar imatges mentals. La primera. 2.- Part de la cara, de sota o de dins, d'una cosa, que es posa de manifest en doblegar-la. Natural de l'Àrabia. Metall groc. 3.- Negació. Esclava o concubina de l'harem. 4.- Manera de jutjar sobre una qüestió. Cara del dau marcada amb un punt. Al revés, conjunt de vint-i-cinc fulls. 5.- Rínxol. Vocal. Al revés, en certs jocs cada donada o passada. Terminació verbal. 6.- Dues de ben iguals. Acceptació expressa o tàcita d'una herència. Terminació verbal. 7.- Consonant. Allò que fa pompós un acte. Onada. 8.- Déu egipci. Altar. Campió. 9.- El fet de tocar certs instruments en senyal d'alguna cosa. Nom de lletra. Coberta membranosa tenuíssima. 10.- Recollir almoines per un objecte piadós. La casa que hom habita amb els seus. 11.- Gos. Al revés, pronom. Arbre de la família de les meliàcies del que s'extreu una fusta molt apreciada en ebenisteria. 12.- Salpasser, instrument amb què es fa aspersió de l'aigua beneïta. En els dos buits següents, dues vocals ben diferents.

Verticals: 1.- No tenim coneixement o notícia d'alguna cosa. Senyal sobre alguna cosa degut a la presència d'una substància estranya. 2.- Vista curta. Posta d'un astre. 3.- Terminació verbal. Al revés, afirmació. Caixa generalment de fusta amb tapa plana que serveix per a guardar diverses coses. Símbol del fósfor. 4.- El principi de gàbia. Símbol del nitrògen. Na Bel de Sa Costa n'és la presidenta. Complet. 5.- Símbol del iode. Marejada fins a tenir nàusees. Els espais celestes. 6.- Infant nat de poc. Ràbia. En els dos buits següents, símbol de l'argent. 7.- En aquest moment. Individu pertanyent al grup dels àcars. En els dos buits següents, nota musical. 8.-

Desgràcia. Matrícula de Castelló. 9.- Ibis sethíopica (No és res ofensiu). Símbol de l'oxigen. Nom de lletra. 10.- Res. En els dos quadrets següents, que no pateix cap malaltia. La quarta. Fang que es forma on hi ha aigües estancades. 11.- Instrument musical. Prefix llatí usat en la formació de paraules científiques, significant separació, allunyament. 12.- Coure treballat en planxa. Afaitar.

Solucions

Horitzontals: 1.- Imaginació. A. 2.- Gira. Arab. Or. 3.- No. Odalisca. 4.- Opinió. As. Am. 5.- Ris. A. Am. Ar. 6.- Aa. Adició. Ir. 7.- R. Aparat. Ona. 8.- Ra. Ara. As. 9.- Toc. E. Tel. U. 10.- Aceptar. Llar. 11.- Ca. Le. Caoba. 12.- Asperges. T. R.

Verticals: 1.- Ignorar. Taca. 2.- Miopia. Ocas. 3.- Ar. Is. Arca. P. 4.- Ga. N. Apa. Ple. 5.- I. Oiada. Eter. 6.- Nado. Ira. A. G. 7.- Ara. Acar. R. E. 8.- Calamitat. Cs. 9.- Ibis. O. Ela. 10.- O. S. A. O. Llot. 11.- Ocarina. Ab. 12.- Aram. Rasurar.

BROU DE LLETRES

P A I N A D E S T E R A
F D E T E R M I N A R S
S I E L I S P T C S E S
O A X N E C A R A I D E
E R O A S O O A T N U N
R P S T R N C S V O I V
A L O T I C P C R A R A
R R O B M R L R I L I L
A J R A I E A E D T E A
P O S A N T C D I E N R
E O T E S A J X V T P E
S S A U N R A T I M I L
P R J A R O N E D E R D
A A B I A M E S Q D A I

Au, valents, molt de presumir de sebre xerrar, però ara veurem si sou capços de trobar deu sinònims de la paraula **delimitar**.

Sopetes: fixar, adiar, determinar, concretar, reduir, assenyalar, limitar, separar, dividir i ajustar.

ENDEVINALLA

Em giren i em taïen
i em fan fer sa carretilla;
carn no me'n troben
i molla de seguida.

Demografia

NAIXAMENTS

N'Arantxa Fernández Aguilar, filla de n'Angel i na Maria Joana, neix a Sant Llorenç el dia 27 d'octubre. Salut!

A Sa Coma, dia 27 d'octubre, filla d'en Walter Maria i na Clàudia, neix na Valentina di Llila Pinilla. Enhorabona!

A Sant Llorenç, dia 8 de novembre, neix n'Andreu Genovart Melis, fill d'en Rafel Martet i na Margalida Mena. Salut i que no sigui el darrer!

DEFUNCIONS

En Joan Ordinas Melis, casat, mor a Sant Llorenç el dia 5 de novembre. Tenia 80 anys. Al Cel sia.

N'Aina Maria Brunet Servera, viuda, mor a Sant Llorenç el dia 13. Tenia 81 anys. Descansi en pau.

MATRIMONIS

En Joan Duran Martí i na Maria Lourdes Segura Bonet es casaren a Sant Llorenç el dia 15 de novembre.

En Bartomeu Duran Martí i na Catalina Adrover Sureda feren l'esclafit a Son Carrió el dia 17.

La més cordial enhorabona als dos matrimonis.

Maria Galmés

Els homes d'armes de Manacor i Sant Llorenç, l'any 1515 (i IV)

Bernat Esplugues una llança, una espasa.
Bartomeu Ferrer Gorefa, Joan Curt i son fill...
Pere Reixac una ballesta, una llança, una espasa.
Miquel Genovart una llança, una rodella.
Pere Bauçà una ballesta, una llança.
Rafel Truyol, Gabriel Genovard, Martí Melis...
Bonanat Forns una llança, una espasa.
Nadal Gilabert una llança, una espasa.
Pere, Guillem i Joan Gilabert, Jaume Ballester, Antoni Andreu...
Martí Morter una llança, una espasa.
Joan Servera una llança, una rodella.
Julià, Macià i Julià Ferrer tres llances, tres espases, tres rodells, un rossí.
Pere Reixac una espasa, una llança.
Bartomeu Bonet, Pere Miquel, Bartomeu Reixac...
Llorençet Frau una llança, una espasa.
Pere Llull una espasa, una cuirassa.
Joan Huguet una llança, una rodella.
Bartomeu Fullana una llança, una espasa.
Gabriel Miquel, Gabriel Nadal, Damià Nadal...
Pere Fullana una llança, una espasa, una rodella.
Bartomeu Ballester una espasa.
Miquel Valls...
Pere Montserrat una llança, una espasa.
Joan Grimalt una llança, una espasa.
Pere Nadal una llança, una espasa.
Gaspar Rabassa una espasa.
Joan Nadal una llança, una espasa.
Pere Melcion una llança, una espasa.
Joan Bordoy una llança, una espasa, una rodella.
Miquel i Joan Pons una llança, una espasa, una rodella.
Jaume Miquel Badia una llança, una espasa.
Pere i Gabriel Ferrer dues llances, dues espases.

Jaume Ballester una llança, una espasa.
Antoni Berguny...
Marc Campamar una llança, una rodella, una espasa.
Gabriel Lleó, Miquel Mora, Rafel Nadal, Guillem Ballester, Mateu Crespí.
Joan Rossell, Mateu Llodrà...
Joan Llodrà una llança, una espasa, un pavès.
Jaume Ballester Prenys una llança, un pavès, una espasa.
Antoni Benajam una llança, una rodella.
Nadal Melcion Riera una llança, una espasa, un pavès.
Pere Ballester Brau una llança, una espasa, una rodella.
Mestre Aulet una espasa.
Joan Fullana una espasa, una llança.
Miquel Fullana una llança, una espasa, un pavès, una cuirassa.
Jordi Fullana una espasa.
Joan Febrer una llança, una espasa.
Pere Ballester, Miquel Badia, Pere Perelló i un fill, Joan Valls...
Joan Sans una llança, una espasa.
Berenguer Matamala una llança, una espasa.
Bartomeu Sureda una cuirassa, una llança, una espasa, una rodella, un pavès, un rossí.
Jaume Nadal una llança, una espasa, un pavès.
Sebastià Martí una llança, una espasa.
Jaume Binimelis una cuirassa, una espasa.
Joan Darder, Pere Rosselló, Joan Armengol, Joan Gil i dos fills...
Bartomeu Domenge una espasa.
Mateu Móra una llança, una espasa.
Joan Morey una llança, una espasa.
Vador Domenge, Mateu Fe i un fill, Damià Mora...
Bernat Llodrà una cuirassa, una ballesta, una espasa.
Miquel Grimalt una llança, una espasa.
Guillem Llodrà, Guillem Bauçà, Joan Bauçà, Bernadí Bauçà...
Pere Mas una llança, una rodella.
Joan Bauçà una llança, una espasa.
Domingo Bauçà una ballesta, una espasa, una llança.
Jaume Frau una llança, una espasa, una rodella, un rossí.
Bartomeu Sard una llança, una rodella, una espasa.

Pere Cabrer, Joan Cabrer Batlet, Mateu Record, Gabriel Homar...
Guillem Sureda, Damià Sard, Gabriel Gilabert i el seu fill Gabriel...
Martí Frau una ballesta, una espasa, una llança.
Ramon Cerdà, Antoni Riera, Pere, Antoni, Martí i Miquel Font...
Martí Riera una llança, una espasa.
Bernadí i Mateu Flequer, Llorenç, Joan, Sebastià i Joan Vidal...
Francesc Homar, Miquel Llodrà Regina i son fill Joan...
Julià Truyols, Miquel Sansaloni i son fill, Rafel Pau Nadal...
Simó Jaume i dos fills, Vador Domenge, Jaume Llull...
Nicolau Garcies, Antoni Quart, Miquel Gomila, Bartomeu i Bonanat Forns...
Joan Cabrer una llança, una espasa.
Guillem Cabrer son fill una espasa.
Gabriel Llodrà una llança, una espasa.
Bernat Guitart una llança, una espasa.
Guillem Llodrà i dos fills, Jaume Cabrer Martí Mas una llança, una espasa, una rodella, un rossí.
Joan Mas una llança, una espasa.
Bartomeu Joan una llança, una espasa, una ballesta.
Joan Melcior Riera, Joan i Jordi Melcior Riera, Melcior Riera i un fill, Perot Cerdà...
Miquel Peretó una cuirassa, una llança, una espasa, un rossí.
Miquel i Rafel Ballester dues llances, dues espases, dos pavesos, dues rodells, un rossí.
Barnat Gilabert...
Bernat Gilabert son fill una llança, una espasa.
Damià Alaix una llança, una espasa.
Joan Massanet...
Domingo Massanet una espasa.
Antoni Massanet una espasa.
Antoni Veny una espasa.

Sumen els homes 540. Sumen les cuirasses 46. Sumen les espases 330. Sumen les llances 360. Sumen les rodells 122. Sumen les ballestes 50. Sumen els pavesos 38. Sumen els rossins 40 (ARM AH 6638 f. 46-52).

Ramon Rosselló

Ses matances

Tots Sants és una fita i Sant Antoni l'altra. Entre i entre, fonamentalment en les fases de lluna nova, ses matances.

Ahir era una assegurança en el que menjar de tot l'any. Avui resta el costum, de cada dia més reduït, del sacrifici del porc; fa anys desaparegué la festa, el ball, les bromes, les cançons de picat... l'acció es centra en el treball encaminat a omplir la perxa, a l'aspecte útil, pràgmat.

El nom totsol, ses matances, basta per destapar l'arxiu dels records: el fred, la boira matinera, la sortida del sol, les olors i també els sabors, a mandarina, a pedaç del bisbe torrat, a llamugues, a l'arròs amb salvatgina i esclata-sangs, als bessons de les ametles torrades amb la clovella i trencades amb una pedra... i també les contarelles de fets succeïts en altre temps, les rialles dels acudits, els moments de silenci davant els plats fu-

mejants recordant persones desaparegudes, el parenostre...

Tot un món ancestral que ara em sembla màgic i perdut. Amb quina il·lusió esperàvem el dia de les matances a canastra o a ca'ls cosins! Fins i tot procuràvem dormir fluix per sentir la primera potada de la casa o per sentir la mà amorosa que ens volia despertar.

Segur que els infants de la fotografia

guarden un caramull de records lligats a la matança del porc, sens dubte l'animal més important, transcendent, de la nostra cultura illenca.

Potser corria l'any cinquanta-un, just davant el portal de Sa Real de Ca'n Metxo es posen per a la fotografia en Jaume Manolo, en Miquel Fornés, en Llorenç d'Artà, na Catalina Carbona, n'Angela Metxa, na Bàrbara Metxa, n'Andreu Retat, de Manacor, madò Antonina Tendre, en Miquel Metxo, en Llorenç Carbó, en Joan Sureda, na Margalida Metxa i n'Antoni Metxo, qui ha cedit aquesta bella fotografia que, com moltes altres, parla sola.

Cada detall, cada persona, cada una de les eines que mostra, és una història; tot el conjunt és una bella imatge per a la recreació.

Guillem Pont

